

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ XXVIII

ЛИСТОПАД — 1978 — NOVEMBER

Ч. 272

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Leo Lupul
130 Pilkington St.
Thorold, Ont. L2V 1B4

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Pentincton, B.C.
Y2A 6X3

В США:

Головний представник
Alex Poszewanyk
5240 N. Le Claire Ave.
Chicago, Ill. 60630

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed Ln.
Hoptwell, N. J., 08525

L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 13164

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У зах. Німеччині:

Mychajlo Innattko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bodnarenko,
78 Knesington Park Rd.,
London W. 11, — England

В Австралії:

S. Krywolap,
Box 1586 M.
G. P. O. Adelaide,
S. Australia

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді.

Голова ЦК: В. ПЕДЕНКО

Редагує Колегія:

В. Вакуловський, Л. Ліщина,
М. Смик, Ю. Криволап,
В. Родак, А. Лисий, О. По-
шиваник, Л. Павлюк.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: V. PEDENKO
18 Henderson Ave.
Thornhill, Ont., Canada
L3T 2C0

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

- У США, у Канаді і в Україні** ..... 7.50 доларів
Ціна одного примірника: 75 центів
- В Австралії** ..... 5.50 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 55 центів
- В Англії і Німеччині** ..... 6.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 60 центів (америк.)
- В усіх інших країнах Європи** ..... 5.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 50 центів (америк.)
- В усіх країнах Південної Америки** ..... 4.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 40 центів (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає остан-
нє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтерна-
ціональні купони (International coupon) на суму 25 канадійських
центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає
за собою право скорочувати статті і правити мову; рукописів
не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди
відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA,

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії — Л. Українка, І. Багряний, В. Швець. О. Коновал — У 60-річчя Української Народньої Республіки. А. Лисий — Трагедія продовжується. С. Кузьменко — Пригода з мільйоном доларів. С. Голубенко — У змаганнях за повернення величчя. О. Пошиваник — Генерал Григоренко про Плюща. В. Онуфрієнко — Потрібна моральна перебудова. В. Чапленко — Дідусеве свято. А. Галан — Симфонія радості й болю. З Одумівського життя і праці. Родинна хроніка. Сторінка Юн. ОДУМ-у.

На обкладинці: Одумівський співочий ансамбль "Червона Калина" з Клівленду. Зліва: Леся Таточенко, Ліда Клепач, Ліда Серета (керівник), Аня Чалупа, Валентина Яременко-Чині, Ліда Яременко, Ніна Яременко, Марта Явин і Євген Киларський. — Неприсутні Роксана і Ліля Іванчуки.

Леся УКРАЇНКА

О С І Н Ї

*Рветься осінь руками кривавими
до далекого сонечка любого;
кров на шатах препишних шаріється,
оксамит і парчу залива.*

*Так для сонечка осінь убралася,
мов цариця у свято врочистеє,
все, що є на сім світі найкращого,
все збрала на пишний убір.*

*Але дні все коротшають, міняться,
гляне сонечко й знову захмариться...
Журих осінь-сухитниця сонечко,
бо нема в ній весняних надій.*

*Рветься осінь. Терни невидимі
їй все тіло поранили, змучили,
а вона розпачливо всміхається:
"Сонце, сонечко, глянь, я сміюсь!"*

*Заховалось за горами сонечко,
з гір повіяло холодом, вогкістю.*

*сиві хмари на небо насунули.
"Ось я йду!" — обізвалась зима.*

*Осінь шарпнула шати криваві,
аж до ніг їй упали розсипались,
не покрита нічим, не захищена,
застогнала: "Йди, бо вже час..."*

С О Н Е Т

*Натура гине — вся в оздобах, в злоті,
Останній усміх ясний посила
І краскою непевною пала,
Немов конаюча вродливиця в сухоті.*

*Недавно ще була вона в турботі,
Жила і працею щаслива була:
Тепер останні дарунки роздала
І тихо умира... кінець її роботи!*

*Спокійно умира, і листом покриває
Росинки білії, ті сльози самотні
Від сонця ясного і від людей ховає.*

*Натура лле ті сльози таємні,
Того, що хутко ляже в смертнім сні,
В холодній, свіжій сніговій труні...*

Олексій КОНОВАЛ

У 60-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

22 січня 1918 року Українська Центральна Рада в Києві проголосила Четвертим Універсалом створення на українській землі, силою і волею українського народу, самостійної, від нікого незалежної, вільної і суверенної Української Народної Республіки.

В роки Першої світової війни більша частина України була в складі російської імперії. У березні 1917 року в Росії почалася революція. Поневолені Росією нації почали проголошувати й творити свої держави. В стародавньому Києві утворилося законодавче тіло, Українська Центральна Рада, тобто український парламент, подібне щось до американського Сенату і Палати Репрезентантів. Головою Української Центральної Ради вибрано великого українського ученого історика Михайла Грушевського. Український виконавчий уряд. Генеральний Секретаріят, очолив Володимир Винниченко, молодий і вже тоді відомий письменник, а українське військо — Симон Петлюра.

Українська Центральна Рада видала чотири універсали чи закони до людей України. Перші три з них видані 1917 року. Всі вони ще не порвали зв'язків України з демократичною Росією. Третім Універсалом було проголошено Українську Народну Республіку у федерації з іншими народами колишньої російської імперії.

Українська Центральна Рада впродовж свого, хоч і короткого існування, прийняла постанову, що територія, на якій живуть українці, буде називатися Україною й про те поінформувала всі головні держави світу. Вона затвердила українські гроші, український синьо-жовтий прапор та ухвалила, що гербом України має бути герб князя Володимира Великого — тризуб. Український уряд увів в ужиток новий календар. В різних частинах України в роки Визвольної Боротьби українці співали як гімн "Заповіт" Тараса Шевченка чи "Не пора" Івана Франка. Український уряд, 60 років тому, затвердив вірш Павла Чубинського "Ще не вмерла Україна" як український гімн.

У багатьох нас виникали чи й далі виникають питання, чому Українська Центральна Рада не проголосила відразу незалежності і самостійності України Першим Універсалом. А причина була така: Український народ після довгого перебування поневоленим, ще не був підготований бути господарем на своїй землі. Українська Центральна Рада була ще слаба фізично, фінансово й політично. В столиці України, в Києві, була військова залога в кількості п'ятнадцяти тисяч вояків, яка складалася виключно з росіян. Довкола Києва стояли сотні різних військових частин, що вороже ставилися до всього українсько-

го — мови, звичаїв та людей. Проголошення України самостійною, відірвання її від Росії, на початку 1917 року, неодмінно привело б відразу до збройного конфлікту. А той конфлікт не був би на користь Україні. Росія не могла існувати без українського хліба, цукру, м'яса, вугілля, залізної руди та інших товарів. Багато людей України не знали, що вони є українці, і що належать до нації, яка мала колись своє славне минуле. Вони ще рахували себе малоросами, селянами, православними русинами, рутенцями чи просто хахлами, яким мов не погано жилося під царем чи цісарем.

Українців під час революції треба було ще усвідомлювати, щоб вони знали, хто вони, чий батьків, ким, за що закуті, як писав Тарас Шевченко. Тому першою публікацією Української Центральної Ради була брошурка голови її, її пізнішого президента Української Народньої Республіки, Михайла Грушевського під назвою "Хто такі українці і чого вони хочуть".

В кінці 1917 року в Петербурзі на місце демократичного російського уряду прийшли до влади комуністи. В грудні того ж року в Києві відбувся всеукраїнський з'їзд з участю 2,500 делегатів, який рішав дальшу долю України. Чи проголошувати самостійність чи бути в федерації з комуністичною Росією. Делегати вирішили проголосити Четвертий Універсал. Комуністичні делегати того з'їзду були проти проголошення самостійної України. Вони залишили з'їзд, переїхали до Харкова і там вибрали свій уряд та проголосили Українську Радянську Республіку федеративною частиною комуністичної Росії. Мимо того, що в Харкові створено другий уряд, який підтримувала Москва, Українська Центральна Рада проголосила 22 січня 1918 року в Києві, на Софіївській площі, коло пам'ятника Богданові Хмельницькому, Українську Народню Республіку самостійною державою. Російсько-комуністичні війська відразу виступили війною проти України.

Сусіди України — росіяни, поляки, які самі щойно визволилися від росіян та австрійців та румуни не хотіли, щоб Україна була самостійною державою. Вони хотіли загарбати для себе як найбільшу територію України. Провідники українського народу в часи труднощів, криз та ворожих наступів шукали найкращої розв'язки, щоб врятувати молоду державу.

Уряд Української Народньої Республіки замінив уряд Української Держави гетьмана Павла Скоропадського. Пізніше прийшли роки Директорії та боротьби з більшовиками, армією Денікіна, махнівщиною, Зимові Походи і цілковита окупація України. Східної — комуністами, а Західної — поляками.

Розпалися великі імперії, російська і австро-угорська. Україна мала всі можливості стати незалежною державою. Як наслідок Першої світової війни, в Україні були великі склади зброї, ліків та харчів. Мільйони українців були в армії, вміли володіти зброєю. Чому ж всі ці можливості не були зреалізовані для добра і потреб України? А причиною, на наш погляд, був брак національно-державницької свідомості, яка є рушійною

силою до волі, до самостійности. Великі ново-сформовані українські частини перед наступом ворога проголошували нейтральність чи розходилися по домах обробляти свою ниву. Ні армія Української Народньої Республіки, ні Українська Галицька Армія не були численні у порівнянні до населення України. Невелика горстка людей, фанатиків самостійности, виносила увесь тягар війни на своїх плечах, тоді коли мільйони українців сиділи вдома склавши руки чи допомагали тим, що хотіли поневолити Україну. Коли б в ті роки Україна мала не тисячі, а мільйони національно свідомих вояків, оборонців України, ніякі Муравйови, Денікіни чи Троцькі не ступили б на територію України. Проблема української свідомості — давня українська проблема. Вона продовжується по сьогодні там, в Україні, й тут, за її межами.

Російська комуністична влада на Україні примушує українців не виявляти української свідомості з різних причин, різними способами. Одним дається краща праця, почесні та інші привілеї. Інших репресіями, тортурями, засланням чи розстрілами заставляють мовчати чи хвалити ту систему. Українська історія та література фальшується, спрощується та замовчується. Всі відомі українські гетьмани інакше і не називаються як зрадники, запродавці, вороги українського народу, лише тому, що вони бажали, щоб Україна була вільною державою і щоб українці були господарями своєї землі та долі.

Щойно по смерті Сталіна в Україні прийшла ціла група молодих письменників та поетів, які поставили ясно українську проблему. В 1970-их роках з'явилася нова група дисидентів пробуджувачів українського народу. До цієї групи ми зараховуємо Валентина Мороза, Вячеслава Чорновола, Івана Дзюбу, Івана Світличного, Євгена Сверстюка та сотні інших. Всіх їх комуністичний уряд арештував і посадив до тюрми чи концтраційного табору. Вина їх в тому, що вони мали власні погляди, виступали за національні права свого народу, обороняли вживання української мови, яку відсуває на останнє місце російська мова, та мали сміливість відстоювати конституцією дані їм права на свободу думки, слова, друку чи зібрання. "Провинилися" вони ще й тим, що були щирими українцями, любили Україну, свій народ, його мову і культуру й закликали інших українців робити те саме.

Недавно дістався на Захід заклик чи звернення українських політичних в'язнів, яке підписали Олекса Тихий, член Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод, та український православний священник Василь Романюк. Вони свідомі, що на нові виступи в обороні національних прав і свобод в Україні, будуть нові репресії та арешти. В своїм закликуні вони пишуть: "Проте зупинити рух репресіями неможливо: Жертви запалюють, а не спалюють серця. Українці нарешті повинні мати право вільно жити на своїй землі, говорити рідною мовою, обстоювати свої національні традиції, збільшувати свою духову спадщину, яку їм залишили прадіди, обороняти від паплюження свої національні святощі". . . . "Україна повинна бути незалеж-

ною, демократичною, духово багатою, матеріально забезпеченою, з високим рівнем освіти, науки, національною за суттю, змістом і культурою". "Ми, українські політичні в'язні — продовжують вони — вся прозина яких полягає в обороні рідного слова, літературної творчості, в обстоюванні прав людини і свого народу, вважаємо доцільним й конче потрібним для рятування від духового й культурного знищення такі форми поведінки для українця (українки):

— Уживати тільки рідної мови на рідній землі і цим скріпити себе та свій народ. Не посилати дітей до дитячих садків і шкіл з російською мовою навчання, домагатися шкіл і дошкільних закладів з рідною мовою навчання, або вчити дітей самим. Відмовитися від навчання в школах та інших навчальних закладах з російською викладавчою мовою, вимагати шкіл, технікуміз, вузів з рідною мовою і вчитися самостійно, складаючи іспити екстерном. Розмовляти рідною мовою не тільки в родинному колі, але й на праці, на суспільній роботі, на вулиці. Не відвідувати російськомовних театрів, кіно, концертів, бо вони негативно впливають на культуру розговірної мови, зокрема дітей і молоді. Це також стосується до телебачення і радіо. Відмовлятися від служби в армії за межами України і від командирів, які не говорять українською мовою. Не виїжджати на

роботи за межі України. Обстоювати своє право та право інших людей, на свободу, честь, гідність та суверенітет України".

Звичайно, багато скептиків скажуть, що легко виставляти такі умови, але тяжче їх зреалізувати, прозести в життя в тій системі. Цього року в радянських республіках прийнято нові конституції. В Україні, яка нараховує коло 50 мільйонів, іде шаленна русифікація. В новій конституції немає згадки, що мовою української республіки має бути українська мова.

У п'ятимільйонній Грузії та тримільйонній Вірменії, також радянських республіках, хотіли усунути уступ з конституції, в якій зазначається, що мовою республіки має бути їхня мова.

Грузинці та вірменці організовано запротестували в своїх столицях масовими демонстраціями. І комуністичний уряд задовольнив їхнє домагання. Чому ж українці, яких є багато більше як грузинів чи вірменів, не взяли прикладу з кавказьких народів і не виступили організовано в обороні своєї мови, своїх прав?

Щоб держава була самостійною, щоб з народом рахувалися інші, сам народ має дбати насамперед за свою мову, історію та підтримувати тих осіб чи провідників, що хочуть добра Україні. Дбаймо ж і ми про українські цінності та будьмо добрими амбасадорами України.

А. ЛИСИЙ

ТРАГЕДІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

З України далі приходять пригнічуючі вістки: нові арешти, суди, висилки, тюрми, тяжкі далекі табори для наших братів і сестер, які посміли сказати слово в обороні прав людини та разом з тим і в обороні прав українського народу. І хоч вони звертаються з повторними апелями до сильних вільного світу, хоч показують на жорстокість і злочинність режиму, залишається їхня доля незмінною, тяжкою. Що робити? Як допомогти цим людям?

Відчуваємо особливо болісно нашу безпорадність і безсилість, неспроможність щось змінити, щоби хоч до малої міри облегшити їхню долю. А вони ж чекають і від нас якоїсь дії, якоїсь акції не в допомозі для них, як окремих одиниць, але в допомозі тій справі і ідеям, яким віддають вони себе і за які ідуть вони один за одним на довгі роки поневіряння в тюрмах, психушках та концтаборах.

Стан в українських громадах в вільному світі не сприяє, не дає надію на якусь позитивну акцію допомоги справі наших дисидентів в Украї-

ні. Стан цей є застиглий у формі розбиття на політичному фронті та повній через це паралічі наших центральних політичних надбудов, як також і повернення до провінційної халтурщини по наших громадах, в якій наш український обиватель-міщанин почувається якнайкраще. Пасивність і незацікавленість українців є вражаючими. Лише мала кількість українців слідкує за подіями на Батьківщині, читає свою пресу та реагує на крики розпачі, які доходять до нас звідти. Обростання салом бере верх, а добробут доводить до національного отупіння.

Українці, яким якимсь щастям вдається вирватися звідти, з жахом пересвідчуються, в якій атмосфері відсталості і примітивізму відбувається наше громадсько-політичне життя, як ми вперто товчемося в минулому, якою глибокою є наша відірваність від батьківщини.

Прикро говорити ці слова. Але давня мудрість говорить, що першим кроком до мудрости є пізнання себе. Отже мусимо знайти відвагу і пізнати свої власні слабості, щоби бути в стані допомогти іншим.

Світлана КУЗЬМЕНКО

ПРИГОДА З МІЛЬЙОНОМ ДОЛЯРІВ

Прокинувшись від галасу, я побачив біля себе всіх членів моєї родини. Дружина, вісімнадцятилітній син та шістнадцятилітня донька, оточивши мене, схвильовано намагалися пояснити мені щось, чого я ніяк не міг уторопати — може тому, що я ще не цілком прокинувся. У простягненій до мене руці донька тримала якийсь папірець.

Та ось я роздивився, що папірець у доньчиній руці був моїм лотерійним квитком, якого я купив кілька місяців тому, віддав на схованку дружині та й зовсім про нього забув. У моїй свідомості блиснув здогад: це, либонь, мене повідомляють, що я щось виграв!

І справді, я не помилився. Із потрійного галасу — моєї дружини, сина й доньки — врешті-решт виринув потрясаючий факт, що я виграв мільйон доларів!

Ні! — вхопився я за голову. Це занадто неймовірне, щоб бути правдою. Як це так, щоб людина ні з того, ні з сього стала мільйонером — та ще й людина, яка ніколи в житті нічого не одержувала задурно, ніколи нічогісінько не виграла... Е, ні, пожартувати з мене не вдасться — і я значучо зареготав.

Але мій регіт не зробив ніякого враження. Мене майже силою змусили потелефонувати до телевізійної станції, яка передавала лотерійний розграв у деталях, і коли у слухавці мені три рази дуже чітко повторили число мого лотерійного квитка та неймовірну суму виграшу, що припав на це число, я збентежився.

Докраю схвильований, я сів у фотель, намагаючись осмислити щойно почуте. Я не міг зібратися з думками, я почував, що роздвоююся. Поруч справжнього і такого знайомого мені самого себе, з'явився якийсь інший, невідомий мені я — мільйонер, з цілком відмінними від моїх поглядами на життя, з інакшими вимогами, і він змушував мене відчувати, що віднині я вступаю в цілком нову фазу мого життя. І від того, що я не був до неї аж ніяк підготований, мені зробилося лячно.

До притомності привела мене дружина. Сівши поруч та обнявши мене за плечі, вона відразу ж запропонувала, в зв'язку з нашим виграшем, почати деяке планування нашого майбутнього життя. Її підтримали діти, і хоч як я їх переконував, що з плануванням треба трохи почекаати, адже грошей фактично ще немає — вони троє не бажали й слухати моїх аргументів і цим переконали мене, що планування треба почати негайно.

Донька принесла папір, чотири олівці, і ми почали накреслювати зміни, які, на нашу думку, треба було неодмінно запровадити в наше життя.

Першою справою, що підлягала кардинальній зміні, була праця моєї дружини. Всі одноставно вирішили, що дружині мільйонера не личить ходити на будь-яку заробітчанську працю. Може колись, пізніше, якщо вона захоче стати діяльною

в якійсь харитативній чи церковній організації, вона зможе прийняти почесну посаду, як це роблять дружини інших мільйонерів. Але з завтрашнього дня, зрозуміло, до асекураційного бюро, де дружина працювала понад десять років, вона більше не йде.

Тільки но взялися обговорювати другу з черги справу, тобто справу моєї праці — у двері подзвонили. Це прийшов репортер найповажнішої місцевої газети. Довідавшись про наш виграш, він прийшов провести з кожним членом нашої родини окреме інтерв'ю та зробити з нас кілька фотографій для газети. Відходячи, він, немов би між іншим, спитав, чи ми вже повідомили про наш виграш поліцію.

— А навіщо, — спитала дружина, — хіба в нашій виграші може бути щось таке, що йде всупереч законам?

О, ні, він мав на увазі щось зовсім інше. І пояснив, що іноді щасливців виграшу можуть турбувати різними способами небажані суб'єкти, включно з викраданням членів родини, щоб потім загребти за них викуп.

— Але, — додав він, — я не думаю, що вам таке трапиться.

Того ж самого вечора склали нам свої візити представники телевізійної компанії та двох інших місцевих газет.

З огляду на пізній час, ми були змушені відкласти наше дальше ілянування на завтра, а тим часом, ухвалила родина, поки вирішиться доля моєї праці, я візьму з неї щонайменше двотижневу відпустку.

Вранці діти, як і завжди, пішли до школи — проти цього ніяких аргументів не знайшлося, бо ж відомо, що діти мільйонерів також учаться.

Перед тим як іти спати, дружина кілька разів перевіряла, чи добре позамикані вікна й двері, спала вона тривожно, і я, на її домагання, кілька разів протягом ночі мусів ходити перевіряти кімнати дітей, бо їй все причувався то стукіт, то шарудіння.

Ледве діти пішли до школи, як ми з дружиною зразу ж приступили до продовження нашого планування. Щоб улегшити собі справу, ми вирішили нотувати все, що ми хотіли б мати, чи робити. Ми міркували, що пізніше, добре зваживши, можна буде дещо і скреслити з нашого списку, як зайве, аж поки в ньому не залишиться все найбажаніше, отже значить і найважливіше для нашого щастя.

Щойно встигли ми записати дружинині пропозиції: зміну хати й меблів, а я від себе додав — зміну авта та придбання нового фотоапарата з спеціальними лінзами, про які я вже давно мріяв — як задзвонив телефон. Це телефонував керівник однієї з місцевих організацій, яка займалася допомогою недорозвиненим країнам. Там довідалися про нас з газет, які вже встигли вийти й оголосити світові про наш виграш. Нас

привітали і при цій нагоді поділилися з нами успіхами у своїй праці. Зворушені, бо це було одне з перших привітань, ми відразу пожертвували на потреби цієї корисної організації досить значну суму, а вони в свою чергу пообіцяли нам прислати без затримки посвідку для відчислення прибуткового податку. Пізніше ми довідалися від знайомих, що ця організація надсилає допомогу в Індію, де справді багато голодуючих, але де також домінує культ священних корів, які мають усі переваги перед людьми, отже зовсім не виключено, що на деякий час ми запевнили тим коровам непогані обіди. Але чого часом знайомі не наговорять, особливо, коли взяти до уваги наш спеціальний випадок.

Продовжувати наше плянування протягом дня нам не довелося, бо майже цілий день ми приймали усні й телефонічні привітання від родини, друзів та знайомих.

Наша діяльність наступних днів мало чим відрізнялася від попередніх, хіба тим, що мінялися люди, які нас вітали.

Коли мільйон був покладений на нашеkonto в банк, нас почали вітати та запрошувати до співпраці різні ділки, інвестиційні компанії, фірми купівлі й продажу нерухомого майна, адвокати та інші шановані в суспільстві товариства й особи.

Довідавшись, що мільйон доларів, якщо його віддати в добрі руки, може приносити чималий прибуток, а моя колись немов би цікава праця раптом стала мені нудною, я звільнився на передчасну пенсію і ми з дружиною вирішили подорожувати.

Одначе подорож довелося відкласти до літа, до того часу, коли діти матимуть вакації, хоч вони цілком резонно доводили, що, властиво, слід би їхати тепер, бо у зв'язку з нашим виграшем, немає істотного значення, чи закінчити науку на рік раніше чи на рік пізніше, та й узагалі проблема фаху, ще донедавна мов би дуже важлива, зненацька стала другорядною.

До літа ми купили іншу хату та замінили меблі на французькі провінційні з еспанським орнаментом, бо крім того, що вони були в моді серед наших знайомих, їх — щоправда, не такої доброї якості — мала наша улюблена кума. Дружина придбала мінкову накидку, декілька дорожочинних оздоб та ще деякі важливі для неї дрібнички; я — фотоапарат з трьома сортами лінз, бінокль, один з найкращих на ринку, телескоп, мікроскоп, калейдоскоп та два середньовічні панцирі, які нам пощастило купити за добру ціну на випродажу у крамниці античних речей, вирішивши, що вони будуть своєрідною прикрасою для нашого коридору.

Синові купили патефона, саксофона, та губну гармонію; частину доньчиних бажань було також задоволено.

Нарешті надійшли вакації, і в той час, коли наш мільйончик потихесеньку, можна сказати, самотужки розростався, ми цілою родиною вирушили в подорож по світі.

По трьох місяцях, повні вражень, задоволені й стомлені, але щасливі, ми прибули додому, сма-

куючи заздалегідь наше безтурботне радісне життя в нашій недавно набутій комфортабельній хаті.

Та дарма, що проблеми фінансів для нас тепер не існувало і ми жили серед вигод, про які раніше навіть не наважились би й мріяти, на наше з дружиною велике здивування, ми не почувалися спокійно й задоволено, як ми того очікували. Ми думали, що, мабуть, до кожного нового стилю життя людина мусить звикнути, але поруч з цим у нас з'явилося багато непередбачених більших і менших проблем.

Ми турбувалися, коли діти йшли з дому, турбувалися, коли вони залишалися в хаті, боялися самі ходити вечорами, а іноді і вдень. Ми ніколи не припускали, що мільйон доларів може мати такий разючий вплив на наше товариське життя.

Коли раніше кожне наше невеличке досягнення чи успіх ішли наkonto наших здібностей чи зусиль, тепер усе приписувалося нашому мільйонові.

— Що йому? — долітало до наших вух. — 3 мільйоном і дурень потрапить.

Хоч насправді гроші, у тім чи іншій випадку, були зовсім і ні при чім.

Наші добрі знайомі, яких ми навіть рахували за своїх приятелів, припинили нас запрошувати, бо ми в їхніх очах перестали бути тими самими, що були перед нашим виграшем. Натомість нас почали запрошувати люди в тих випадках, коли їм хотілося похвалитися перед знайомими, що в них у гостях бувають навіть мільйонери.

Ми також перестали запрошувати до себе своїх знайомих, бо виявилось, що тепер ми не могли їм ніяк догодити. Коли погостиш добре — кажуть, що ми хочемо похвалитися своїм новонабутим мільйоном. Скромніше — кажуть: мільйонери, а дивись, як скупляться. Правда, інші мільйонери старалися нав'язувати з нами взаємини, але, мабуть тому, що ми, образно висловлюючися, були ще дуже новоспеченими мільйонерами, ми якось не знаходили з ними належної "мільйонерської мови". Ми ніби опинилися посеред шляху, відійшовши від свого рідного й звичного та не дійшовши до іншого, здалека може й привабливого, але нам таки зовсім чужого. Іншими словами, ми позбулися друзів, а залишилися з нашим мільйоном і його похідними відсотками.

Тепер, коли немов би все було таке доступне для нас, ми з дружиною відчули, що нам постійно чогось бракує, такого, що його ми не могли купити за всі наші гроші.

Під впливом мільйона в наших дітей почали мінятися характери. Вони перестали бути такими розважними, як були перед нашим виграшем, почали все менше й менше цікавитися наукою, натомість стали творити свої власні "життєві теорії". Уперше в своєму житті ми з дружиною зблизька побачили, що люди, які не мали ще ніякої нагоди прикладати до будь-чого в житті своїх зусиль, дуже легко виробляють для себе, як щось належне, стиль життя без ніяких зусиль. Наші діти переважно до другої половини дня спали, а потім, покрутившись сюди-туди, ішли проводити свій час аж ген за другу половину ночі так, як, мабуть, і належить мільйонерським

дітям. Тому що ми з дружиною тепер майже завжди перебували разом, ми стали докучати, як кажуть, "йшли на нерви" одне одному, чого ніколи перед нашим виграшем не було.

Одного дня по обіді ми з дружиною дивилися на нашому найдорожчій марки телевізорі програму "Я люблю Люсю", син спав, готуючись до вечірніх розваг, а донька сонно складала свої речі, щоб для повнішого щастя перебраться на окрему квартиру, я спитав дружину, що їй бажалося б ще мати для того, щоб вона почувалася щасливішою.

Вона нічого не відповіла, схилила голову на руки і задумалась. Це було якось зовсім незвично. Раніше на такі питання вона реагувала інакше. Ще донедавна в неї напоготові було безліч всіляких бажань, і я гадав, що вона й тепер відсортує декілька важливіших. Вона завжди любила плянувати.

За якийсь час дружина підняла на мене повні смутку очі й промовила:

— Давнє життя.

— Ти маєш на увазі те життя, яке ми мали перед нашим виграшем? — спитав я здивовано.

— Так, — відповіла вона, і по її щоках покотилися дві великі сльозини. — Мільйон доларів не приніс нам щастя, — продовжувала вона, — навпаки, він відібрав у нас те наше вдоволення, яке ми мали від наших, можливо й маленьких, осягів, але важливих для нас, бо вони були завдяки нашим здібностям і зусиллям. Тепер усі заслуги за все, що б ми не зробили, ідуть на конто нашого мільйона, а справляється він з нашими життєвими проблемами, мушу сказати, зле. Натомість він став нашим паном і титулом та зробив нас своїми рабами. Поки він з'явився в наше життя, ми мали добрих друзів, у нас були добрі діти... — і вона розплакалася.

Сльози душили моє горло також. Я встав і пішов напиться води.

Коли за кілька хвилин я повернувся з аркушем паперу й олівцем, дружина спитала мене, що я збираюся робити.

— Плянувати. Ми вже так давно нічого не плянували.

На папері я вираховував, скільки в нас було тих грошей, які мали будь-який зв'язок з виграшем, зателефонував до Новоталалаївського університету, повідомив його, що жертвую їх на нашу катедру, а потім покликав дружину й дітей та сповістив їм цю новину.

Діти спершу мені не повірили, мабуть так само, як я не повірив їм тоді, коли вони сповістили мене про виграш. Пізніше вони були так само збентежені новиною, як був колись збентежений я. Тільки замість того, щоб сісти й осмислити почуте, як свого часу зробив я, вони затурбувалися станом мого здоров'я і кинулися до телефону, щоб викликати не то лікаря, не то автошвидкої допомоги. Але дружина заспокоїла їх, сказавши, що з моїм здоров'ям все в порядку, а натомість ми мусимо зразу ж відбутися родинну нараду, щоб зробити докладне переплянування нашого життя.

По кількох роках наше життя майже зовсім унормувалося. Щоранку, як раніше, я йду до

ЗАКЛИК КОМІСІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ СКВУ

У серії процесів проти дисидентів в ССРСР відбувся процес проти визначного діяча в поневоленій Україні, Лева Лук'яненка. У висліді процесу, Лева Лук'яненка засуджено на 10 років табору важкої праці та 5 років заслання.

Комісія Прав Людини СКВУ закликає все українське громадянство вільного світу підняти широку хвилю протесту перед урядами країн нашого поселення та людьми доброї волі, щоб вони стали в обороні невинно засудженого Лева Лук'яненка та інших ув'язнених членів Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод: Петра Вінса, Мирослава Мариновича, Миколи Матусевича, Миколи Руденка, та Олексія Тихого.

Спільним зусиллям домагаймося, щоб уряди країн західного світу вимагали звільнення невинно засуджених діячів руху спротиву в ССРСР.

Хай до загально відомих прізвищ Гінзбурга й Шаранського будуть долучені прізвища Лук'яненка та інших членів Української Громадської Групи, бо їм, так як Гінзбургові й Шаранському, належить свобода і змога виходу з советської тюрми.

Під проводом своїх крайових центральних репрезентацій, комісії оборони прав людини, комітетів оборони політичних в'язнів, наша спільнота повинна негайно зареагувати на нову хвилю переслідування дисидентів в ССРСР, а зокрема в Україні.

Комісія Прав Людини СКВУ виготовила список з інформаціями про 130 політв'язнів з України і готова вислати його всім зацікавленим. За інформаціями просимо звертатися на адресу:

Human Rights Commission, World Congress
of Free Ukrainians, 2395A Bloor St. West, Suite 2,
Toronto, Ontario, Canada M6S 1P6, Tel. (416) 762-1108

Комісія Прав Людини СКВУ

праці. Дружина працює кілька годин на день. Вона каже, що праця приносить їй задоволення, бо дає нагоду вирватися з хати, а також внести свій вклад у добробут своєї родини.

Найбільше часу, щоб при звичаїтися до нового, тобто власне старого, стилю життя, потрібно було дітям. Та тепер вони пильно вчать в університеті, бо зрозуміли, що нічого доброго без попереднього вкладу праці вони не здобудуть. Повернулися давні добрі друзі, які цінять нас виключно з-за нас самих і, можливо, тепер навіть ще більше, ніж попередньо.

У коморі лежить без вжитку мій фотоапарат з трьома сортами лінз, яких я так ніколи і не вживав, бо з тими спеціальними лінзами багато роки. Мікроскоп і телескоп припадають пилом у пивниці, калейдоскоп подарував хрищенникові, а середньовічні панцирі виніс у гараж і тримаю в них всілякий дріб'язок.

Чи купую я й далі льотерійні квитки?

Купую. Але тільки на спілку з іншими. Не хочу ризикувати. Я постарішав і боюся, що тепер я б не впорався з другим мільйоном.

Сергій ГОЛУБЕНКО

У ЗМАГАННЯХ ЗА ПОВЕРНЕННЯ ВЕЛИЧІ

З нагоди 900-ліття смерти князя Із'яслава

Золота доба княжої України, рски князювання Володимира Великого і Ярослава Мудрого, часи величі та могутності Київської держави, розквіту культури і невпинного зростання народнього добробуту не були довготривалі. Вони обірвались після смерти князя Ярослава так само як і перед тим, по смерті князя Володимира. Знов сталось розбиття єдиної держави на окремі князівства, знов поодинокі князі проголосили непослух до Київського великокняжого престолу й почали згубні війни один проти одного.

Єдність і згоду, а тим самим і давню славу батьківщини безуспішно намагались повернути свідоміші з князів, але не завжди мали успіх і розуміння інших.

Довгими змаганнями за повернення княжій державі її попередньої могутності позначилась діяльність князя Із'яслава, який для досягнення своєї мети приклав багато зусиль, вдався за допомогою до Заходу і коли врешті ніби досягнув своєї мети та міцно сів на батьківському престолі в Києві, нова братовбивча війна захопила українські землі і князіві, що бажав виступити в обороні справедливості, довелось полягти самому в цій боротьбі.

Третій з черги син Ярослава Мудрого Із'яслав, народжений в 1024 році, за життя батька княжив у Турові, а в 1054 році після батькової смерті зайняв Київський великокняжий престол. "Був він гарний з себе, високий на зріст, ввічливого характеру, ненавидів кривду, любив правду, не було в ньому ні підступу, ні хитрощів, був простий умом і злом не платив за зло" — оповідає літописець.

Із'яслав намагався скріпити свою державу. Дотримуючись батьківського заповіту синам жити в мирі та згоді, Із'яслав нав'язав тісний контакт зі своїми братами — Святославом, що князував на Волині, і Всеволодом, князем Переяславу. Спільно вирішували вони важливі справи, дбали про розвиток держави, доповнили батьківську збірку законів "Руську Правду" новими, більш лагідними законами, зокрема усунули в ряді випадків кару смерті.

Несподіваний напад кочової орди торків у 1060 році змусив усіх трьох князів спільно виступити в обороні своєї землі. Торки перед ними відійшли без бою.

Виступали князі і проти порушника миру, польського князя Всеслава, який у 1067 році захопив Псков, а також пограбував Новгород. Порушник миру був розбитий і ув'язнений в Києві.

В наступному 1068 році половці великими силами напали на Україну і над річкою Альтою погромили військо Із'яслава, Святослава та Всеволода. Коли рештки княжого війська прибули до Києва, там зчинилась велика паніка. Нарід ви-

магав у князя зброї та коней, щоб творити нове військо. Але вражений своїм неуспіхом над Альтою, Із'яслав не хотів починати нового походу, бо не бачив виглядів на перемогу, і відмовився дати зброю. У висліді вибухло повстання киян. Із'яслава повалили з престолу, звільнили з в'язниці Всеслава і проголосили його київським князем.

Залишивши Київ, Із'яслав звернувся по допомогу до польського короля Болеслава Сміливого і навесні 1069 року князь і король з польським військом рушили до Києва. Всеслав утік до Польщу, а кияни, боючись, що Із'яслав покарає їх за повстання проти нього, просили Святослава та Всеволода обняти владу в Києві, але ті не погодились і передали владу Із'яслові, який повернувся до Києва, а з учасниками повстання розправився його старший син Мстислав.

Князь Із'яслав замирився з Всеславом і знов зайнявся внутрішньою діяльністю для покращання економіки країни, дбав про поліпшення законодавства.

Але частина київського населення не могла забути княжої кари за повстання і почала таємні переговори зі Святославом та Всеволодом, закликаючи їх на Київський престол.

Навесні 1073 року Святослав і Всеволод виступили проти Із'яслава, який не маючи підтримки у киян, знову подався до Польщі, а київським князем став Святослав. Але король Болеслав, зайнятий боротьбою проти Чехії та Угорщини, не уділив Із'яслові цим разом допомоги.

У січні 1075 року Із'яслав вдався до німецького цісаря Генріха IV-го і прибув до його двору в Майнц. Цісар вислав до Святослава трірського єпископа Бургардта, загрожуючи війною в разі неповернення Із'яслові Київського престолу. Але хоч Святослав не виконав вимоги, до війни не дійшло.

Розгортаючи в Західній Європі акцію за повернення собі влади в Києві, підступно позбавлений своїх володінь князь почав нав'язувати зв'язки з Римом, щоб одержати від нього підтвердження його законних прав на престол свого батька і разом

СПІВЧУТТЯ

Висловлюємо глибоке і щире співчуття Олександрові Харченкові, голові Головної Ради Коша Старших Виховників і його родині з приводу втрати його Мами, бл. п. Надії Олексіївни Харченко, родженої на Полтавщині, яка відійшла у вічність в м. Рочестер, США, 24-го жовтня 1978 р. на 71-му році життя.

ЦК ОДУМ-у

Редакція й Адміністрація "М. У."

ПРИВІТАННЯ

Вітаємо головного редактора "Молодої України" в роках 1965-1977, п. Миколу Гавриша, з отриманням у цьому році від Генерал-Губернатора Жюля Леже Канадської Медалі Срібного Ювілею. Медаль була дана за вклад в етнічну пресу Канади.

ЦК ОДУМ-у

Редакція й Адміністрація "М. У."

ЧИ ЗНАЄТЕ?

- 1) Поему "Хрест" про голод 1932-33 р.р. в Україні написав —
а) Левко Лук'яненко, б) Микола Руденко, в) Вячеслав Караванський.
- 2) Замучений більшовиками Микола Зеров був —
а) економістом, б) літературознавцем, в) винахідником.
- 3) Тюремні спогади "Окаянні роки", які недавно вийшли з друку, написав —
а) Григорій Костюк, б) Леонід Полтава, в) Юрій Дивнич.
- 4) Автором "Книга буття українського народу" був —
а) Микола Костомаров, б) Панько Куліш, в) Олекса Стороженко.
- 5) Збірку поезій "Сонячні клярнети" видану в 1918 р., написав —
а) Микола Вороний, б) Павло Тичина, в) Максим Рильський.
- 6) Найбільшим і найважливішим марганцевим басейном України є —
а) Нікопольський, б) Криворізький, в) Великотокмацький.
- 7) Поклади торфу в Україні зосереджені переважно —
а) на Поліссі, б) в Причорноморській низовині, в) в Харківській області.
- 8) Газовим Донбасом України звать —
а) Передкарпатський газоносний район, б) Шебелинку на Харківщині, в) Приазовський газоносний район.
- 9) Найбільшим центром морського суднобудування України є —
а) Херсон, б) Миколаїв, в) Одеса.
- 10) Місто Чернівці розташоване на річці —
а) Дністер, б) Прут, в) Черемош.

(Відповіді див. на стор. 24)

з тим дістати допомогу для повернення Київського престолу.

У квітні 1075 року Із'яслав висилає до Риму свого сина Ярополка, який з'ясувавши цілу справу, передав папі в імені батька Руське королівство під опіку Святого Петра. З цього приводу папа Григорій VII вислав Із'яславові 17 квітня 1075 року листа і видав дві булли, одну до Із'яслава, надаючи йому титул Апостольського короля, другу — до Болеслава з закликом допомогти новоіменованому королеві повернути його відібрані володіння.

Тим часом в Україні всі симпатії духівництва і княжого війська були по стороні вигнаного Із'яслава. Печерський ігумен Святий Теодосій одверто вказував князеві Святославові на потребу повернути престол Із'яславові. 27 грудня 1076 року Святослав помер і 1-го січня 1077 року до Києва в'їхав Всеволод та обняв владу.

Але на Київ уже йшли війська Болеслава, який за вказівками папи заходився допомогти знов Із'яславові. Справа скінчилася згодою Всеволода поступитись і 15 липня 1077 року Із'яслав утретє і востаннє сів на Київському престолі.

Раптом спалахнула нова війна на Лівобережжі. Інші князі, покликавши на допомогу половців, почали наступ проти Всеволода, який, віддавши Київ Із'яславові, княжив у Чернігові і тепер був вигнаний звідти.

Мимо того, що Всеволод у свій час воював проти Із'яслава, був активним співучасником повалення його з престолу і відібрання в нього земель, а після смерті Святослава не повернув Із'яславові Києва, натомість зайняв його сам, — Із'яслав у цю критичну для Всеволода хвилину поспішив йому на допомогу.

3-го жовтня 1078 року у великій битві на Урочищу Нежатина Нива коло Чернігова військо противників Всеволода було погромлено, але і князь Із'яслав, що весь час брав участь у бою, поліг на полі слави. Тіло його на човні привезли до Києва і з великою урочистістю перенесли до Десятинної церкви та поховали в мармуровому саркофагу. Князем став Всеволод, боронячи якого і загинув Із'яслав.

Прагнення Із'яслава повернути своїй державі золоту добу її розквіту і могутності часів його батька та діда стверджувала широка акція, яку він провів у цій справі в країнах Західної Європи, а іменування його Апостольським королем королем України-Русі вказує, яке значення надавав Рим князій України з її християнською культурою.

Відповіді до "Прочитайте", друквані на одумівській сторінці:

1. Хто не робить, той не їсть.
2. Праця годує, а лень чоловіка марнує.
3. Людей питай, а свій розум май.

Олексій ПОШИВАНИК

ГЕНЕРАЛ ГРИГОРЕНКО ПРО ПЛЮЩА

"Пане генерале! Скажіть свою думку про Плюща, бо частина української еміграції (не сказано, яка) повернулася плечима до нього".

"Плющ, — повільно каже генерал, — НАЦІОНАЛІСТ! Націоналіст! Я його добре знаю, це один з найближчих мені (бурхливі оплески)... а якщо він якісь дурниці сказав там про свій комунізм (точніше було б — марксизм — О. П.), так... будьте ж де-мо-кра-та-ми... Має ж людина право на свої якісь погляди?! Людина він дуже порядна, мужній і борець за національне визволення... він і мені багато поміг у моєму національному усвідомленні... (оплески). Так що я — за нього. Він для мене і моєї жінки... що син".

Так генерал Григоренко відповів на одне з перших питань після доповіді в повній аудиторії школи Шопена в Чикаго 16-го липня 1978 р.

Та незначна частина української еміграції, що повернулася плечима до Плюща, як всім напевно відомо, це ж Визвольний Фронт та естаблішмент, які не тільки відвернулися, вони завзято бунтували людей проти Плюща та домагалися від нього покаяння за його марксистські погляди.

Супроти сина генерала.. до молодого Андрія Петровича, поставилися холодно. Цього молодого дисидента мати не українка, а росіянка — оце є той великий гріх Андрія Григоренка перед нашим естаблішментом.

Натомість, приблизно в тому часі жидівському лікареві-емігрантові з Української РСР, за його

українські патріотичні слова, за українську мову, естаблішмент справляв бенкети, пани з своїми панями стояли в довгих чергах, щоб із ним привітатися, поширювали його книжку та носилися з ним, як з писанкою. Лікар той заробив гроші і поїхав. А ось у Парижі Плющ взяв участь у панахиді по Ст. Бандері, після панахиди ні одна особа не підійшла до нього і не привіталася (так переказували люди з Франції).

Виступи Андрія Григоренка і Плюща в Чикаго організував не естаблішмент, а молодь ОДУМ-у. ОДУМ — це переважно діти батьків, які на своїй власній шкурі зазнали комуністичне пекло, подібно як і новоприїжджі. Це ті батьки, які після комунізму і голоду та всякого страхіття, уже у вільному світі далі переживали зневагу, підозри чи навіть і знущання, подібно, як і тепер переживають деякі найновіші емігранти з України.

Тепер, зприїздом генерала Петра Григоренка до Чикаго, тяжче пізнати справжнє обличчя естаблішменту. Самозрозуміло, із благословенням вищих чинників, там десь нагорі, запросили генерала на головного промовця маніфестації тижня поневолених народів, але наставлення до нього в Чикаго було стримане. Перед приїздом Григоренка, український естаблішмент не показав ентузіазму такого, як часом уміє. Однак, українське громадянство міста Чикаго — люди, належно його вітали та прийняли його думки і погляди.

Візія Івана Багряного здійснилася: "Наші кадри там виховуються". Григоренко і Плющ є між нами живими свідками правдивості цієї візії.

Одумівці взяли участь у маніфестації тижня поневолених націй.

Чикаго, 1978 р.

Василь ОНУФРІЄНКО

ПОТРІБНА МОРАЛЬНА ПЕРЕБУДОВА

Проблеми високих податків, виховання молоді, безробіття, поміч особам, що самі себе не можуть чи не хочуть утримувати власною працею, а живуть коштом інших — є проблемами всесвітніми. Нижче передруковуємо уривок статті на ту тему Василя Онуфрієнка — українського поета, яка появилася в газеті "Українець Австралії" в 1977 році. Він пише: "...Умови життя й розвитку людини у вільному світі — цілком відмінні. Тут кожен має багато можливостей розумно організувати своє життя, життя не розкішне, але, як казав Т. Шевченко, "не багате і не вбоге".

І мені здається, що у влаштуванні життя відіграють роль не стільки економічні чинники, як суто психологічні. Є люди, які не хочуть про себе турбуватися, які воліють бути тягарем для суспільства, люди ледачі, нечесні, безсовісні, жорстокі, брехливі, байдужі до всього, крім себе, та врешті, байдужі й до себе самих. Вони досить часто, якщо не в більшості випадків, стають жертвами алкоголізму й наркотизму, знаходять у них сенс усього життя й плывуть життям, як річкою, байдуже, куди понесе вода.

Різні "добročинці", бачачи таких людей, беруть на себе й на решту суспільства відповідальність за них: ми, мовляв, винні за них, бо ми їм не дали можливості зажити іншим життям. Але хто це "ми"? Люди вищого гатунку, люди з іншого м'яса й іншої крові? Я, скажім, не відчуваю найменшої вини в тому, що десь хтось не знайде іншої приємності в житті, крім алкоголю й спить уночі в парку, пропивши все, що мав у кишени. Я не винен у тому, що хтось не бажає працювати й цілими днями висиджується на сонці коло моря, чекаючи, що йому пришлють чек, який він, обмінявши на гроші, відразу ж пустить або на алкоголь, або на наркотики. При чому тут я й тисячі таких, як я?

При чому я, якщо син чи донька не хочуть доглянути стару матір або старого батька й викидають їх у притулки? При чому я, коли дівчина без шлюбу наживає кілька дітей і відчуває, що хтось зобов'язаний їй й дітей утримувати? А де ж батько чи батьки тих дітей? Чому я, людина стороння, мушу податками утримувати їй й дітей, а не мусить цього робити батько дітей і її нешлюбний чоловік, якщо він був одним? Тому, що з мене легше витягти гроші податками? Легше, ніж з того, що втікає від дітей і від жінки?

Очевидно, що є в суспільстві певний відсоток людей нещасливих. Є каліки, є сироти, є тяжко хворі, які потребують допомоги. Жінка, яка залишилася вдовою з малими дітьми, не винна в своїй біді. Стара самотня людина, прикована до ліжка хворобою, потребує допомоги; старість прийде до кожного разом з хворобою, і допомога такої людині, відкинувши гуманітарні мотиви; — це свого роду самострахування: ти допоміг комусь, то й тобі колись допоможуть.

Але ледарі, волоцюги, п'яниці, розпусники, злодії, шахраї — це цілком інша категорія лю-

дей. Це не нещасні люди, а ті, які роблять інших нещасними і часто роблять це свідомо, зробивши своє "заняття" фахом.

Тяжко знайти спосіб "очищення" суспільства від такого роду громадян, але приходять час, коли це стає невідкладною потребою: поганий приклад діє набагато сильніше, ніж добрий, що б там хтось не казав. У суспільстві дармоїдів стає все більше й більше, і прийде час, коли ледача, нічого не продуктивна більшість стане експлуатувати чесну, працювиту меншість. До цього вже йде дуже швидкими темпами, мені здається.

В Австралії — велике безробіття. Але в дійсності ніхто не знає його справжніх розмірів, бо, здається, що нікого це дуже й не цікавить: податки з працюючих стягаються регулярно, друкарські машини гроші друкують із швидкістю два-три мільйони доларів на день, при потребі можна піднести податки або надрукувати більше грошей — і все буде гаразд. Адже міністерство суспільної опіки "прогосподарило" 40 мільйонів доларів у минулому фінансовому році — й нічого, все гаразд, нестачу покривають працюючі податками. А з ледаря що візьмеш? Ледареві це треба дати більше, щоб він менше нарікав, бо він — витвір "суспільних відносин".

Я вважаю, що потрібна нормальна перебудова суспільства. Для цього, з одного боку, потрібне виховання дітей з найменшого малечку, привчання їх до праці й порядности, а з другого боку — потрібне перевиховання тих, що нас репрезентують і "ведуть", бо інакше демократія може сама запросити на своє місце жорстоку диктатуру. І, може третє: суворо карати нечесних і дармоїдів.

В одному з сіднейських часописів була недавно стаття гостя газети (такі статті появляються досить часто), в якій гостро скритиковано систему податків, розбазарювання грошей і безвідповідальність та висловлено нарікання, що чесній, роботящій людині стає тяжко жити. І гасло — "Нехай живе революція!" Не комуністична, а революція за порядок, і порядність у суспільстві.

Революція, ясна річ, — дурниця. Але моральна перебудова людини, а з нею й суспільства — крайнє потрібна. Тоді й таких випадків, який викрито в Брізбені, не буде. Людину треба навчати жити так, як малу дитину — ходити й говорити. Інакше буде калікою, а при великій кількості калік і суспільство стане скаліченим".

СПІВЧУТТЯ

Висловлюємо глибоке співчуття добродієві ОДУМ-у Іванові Вацеві і його родині з приводу втрати дружини бл. п. Валентини Єлисеївни Ваць, мами чотирьох одумівців, яка відійшла у вічність 29-го липня 1978 року в США.

Редакція і Адміністрація

Василь ЧАПЛЕНКО

ДІДУСЕВЕ СВЯТО

(Закінчення)

Проте така відпочинкова павза в цій хаті для старого Наливайка тривала не довго. За вікном загуло ще одне авто: приїхала молодша дочка з чоловіком та з трьома нащадками — з дівчинкою Надійкою та з хлопцями Олесем і Павлусем.

І в цій висхідній на другий поверх процесії попереду вискочили хлопці — Олесь — перший, за ним — малюк Павлусь. Бралися так швидко по залізних східцях, як і їхній братик у перших Ромуальд-Ромко, — Олесь перестрибував за одним махом по два східці, а малий Павлусь рачки перелазив, але тільки трохи відставав. Надійка йшла хоч і швиденько, але спокійно, без вистрибів, як воно й личило тринадцятирічній вихованій дівчині, можна сказати навіть, уже панні. За нею сходила нагору своєю важкуватою ходою їхня мати. У хвості цієї процесії, десь там іще внизу, з кошиком у руках та з подарунком, був голова цієї родини — молодший зять-мученик.

Цю процесію в такій послідовності побачив сам господар Петро Наливайко, бо через те, що господиня Надія була на балкони, йому довелося встати з канапи й відчинити двері, зустрічати гостей. Але ще на порозі два повні біологічної енергії онуки його мало з ніг не збили. З них перший, Олесь, ускочивши в хату, блискавично швидко обкинув поглядом увесь її простір, а в цьому просторі він передусім побачив "отамана" й призвідника всіх їхніх, трьох братів, витівок Ромуальда-Ромко, що борюкався з матір'ю й бабусею на балкони. Побачив — і дременув туди ж таки. А біля дідуса мати встигла затримати тільки малого Павлуса, захопивши його своєчасно за руку. Вона підвела цього найменшого онучка до свого батька і промовила звичайну в таких випадках формулу:

— Привітайся, Павлусику, з дідусем...

Малюк підвів на дідуса свої великі блакитні такі, як і в його сестри Надійки, очі, подумав трохи про те, що про нього він, либонь, ще раніш думав, як бачив дідусеву голову на рівні своїх блакитних очей (тобто тоді, як дідусь сидів), і спитався зовсім поважно:

— А чого ти лисий?

— Лисий, онучку, лисий... бо старий, — відгукнувся дідусь з ледве помітною усмішкою і погладив онучка по голівці, теж уже модно підстрижений ради дідусевого свята.

А мати бринькнула злегка його по губах пальцем, сказавши:

— Ах, ти ж такий, нечемний хлопчик! Хіба ж так можна?

Малючок чмихнув своїм дитячим смішком і, вирвавши руку з матеріної руки, також чкурнув на балкон.

Спокійна й чемна, струнка та така вже на зріст у свої тринадцять років, як і її мати, Надійка пі-

дійшла після цього сама до дідуса, скинула на нього блакиттю своїх очей і промовила добре завчені слова:

— З днем вашого народження, дідусю! Довгого віку вам!

Дідусь узяв її за руку, прихилився до неї й мало не з сльозами в очах поцілував її в чоло, торкнувшись до її м'якого, підстриженого над чолом гривкою волосся.

— Дякую, онучко! Ти в нас розумниця вже...

Після цього настала коротка мовчанка між цими трьома членами родини — старим дідусем, його дочкою і онучкою-розумницею. Ця остання й перервала цю прикру мовчанку. Вона раптом пригорнулася до огряднього стану своєї матері і спиталася, зазирнувши їй у вічі:

— А мені можна до телевізора?

— Спитайся в дідуса, — сказала її добра мати.

Дідусь стерп на саме уявлення про рев телевізора. Йому це безугавне (треба ж тільки увімкнути його!) мистецтво діяло на нерви навіть тоді, як стара Надія часом засиджувалася біля телевізора. А тепер же, від оцієї другої години, воно, мистецтво, ревітиме аж до від'їзду гостей: І він знав: це неминуче! Але зробив зусилля в своєму серці та певний вираз на обличчі і сказав якомога лагідніше:

— Та чом же не можна? Піди собі в спальню: телевізор там...

Незабаром із спальні залунала музика, потім перемикання на різні канали, що гавкали, як злі собаки, відлунюючись у дідусевих вухах та нервах гірше, як Ромкове вмикання світла.

І оце аж тепер прийшов із своїми приносинами молодший зять-мученик, чоловік з невиразного кольору поростом під носом та на підборідді: він модно не голився. Його жінка взяла в нього з рук пакунок з подарунком і передала його батькові, сказавши:

— Ти, здається, хотів піжаму, — то оце від онуків.

(Між іншим, старша дочка за турботою про свого одинака забула батькові й подарунок дати).

А кошик із харчами молодша дочка віднесла на кухню і вже звідти пішла на балкон.

Старий господар запросив і молодшого зятя присісти. Той сів біля свого свояка, який під час отих привітань трохи чи не задрімав був. Зяті навіть не привіталися один з одним, бо бачилися ще вдома, перед від'їздом, а не виїхали тоді разом через те, що в молодшій сестри було більше дітей і, отже, більше клопоту із збиранням у дорогу.

Замість щоб почати якусь розмову з тестем і свояком, цей молодший зять вийняв цигарку й закурился. Він же, керуючи автом, не мав цієї змоги,

і це була для нього найнагальніша тепер справа. Димок від його цигарки химерними кільцями закрутився в непорушному хатньому повітрі, немовби шукав, за що б його зачепитись. Зачепився він передусім за тестів ніс і горло, і старий закашлявся, бо в нього задряпало в горлі. Це була ще одна мука в героя свята старого Петра Наливайка. Сам він ніколи не курих, а курців, при всій своїй добрій вдачі, просто ненавидів.

Але молодший зять пов'язав тестів кашель із його старістю і спокійно, ба й з насолодою пускав білясті кільця диму в повітря.

Старий господар попросив у зятів-гостей вибачення (мовляв, йому кудись треба) і пішов, кашляючи, до вбиральні.

А тим часом жінки на балконах вирішили подавати вже обід і разом з трьома хлопцями увійшли в хату. А що вони заходилися тепер біля обіду, то всі троє хлопців автоматично позбулися їхньої контролю.

Передусім ці завзяті хлоп'яки, на чолі з "отаманом" Ромуальдом-Ромком, не могли не почути в хаті гомону телевізора, що ним заволоділа Надійка, і притьмом подалися туди. Там зразу ж ізчинилася колотнеча й гупотнява на підлозі, а старий герой свята у вбиральні почув перші удари знизу держакон швабри сварливої сусідки, що подіяли на його нерви, як підземні гуркоти землетрусу. Але що він міг зробити? Для нього самого єдиним у цій хаті сховищем була вбиральня, і він у ній свідомо затримувався довше, ніж йому треба було.

Борюкання в спальні скінчилося тим, що з неї вибігла заплакана Надійка (була вона тонкошльоза) і кинулася в кухню до матері із скаргою, що хлопці не дали їй додивитися програми. Але мати була зайнята подаванням обіду і відмахнулася від неї:

— Ти ж дивилася, — тепер хай вони...

І мати одинака Ромуальда-Ромка також була за це: її синок також мав право на дідусеве телебачення. Крім того, матері сподівалися, що хлопці, захопившись телевізором, не будуть стрибати по хаті.

Телевізор якийсь там час гавкав по-собачому, як хлопці перекручували канали а потім таки зупинився на чомусь цікавому для них, і вони там "заспокоїлися".

А що й у Надійки було ще не менше, як у хлопців, біологічної енергії, то вона, переставши плакати, закрутилася по хаті, як дзига (так назвав якимось її дідусь), на самих пальцях та підскакуючи в повітря легко як на крилах, безшумно крутилася, як балерина (таку її кар'єру батьки й передбачали).

Коли старий повернувся до зятів, то побачив, що один з них дримав, а другий курих. Але йому не довелося вже до них присідати, бо...

Нарешті, урочистий ювілейний обід!

— Ромчику! — гукнула старша дочка до свого синка-бузівка.

— Хлопці! — поклікала двох своїх молодша її сестра. — Обідати!

Але ні один з цих телеглядачів ані повору-

хнувся. Тоді жінки крикнули на своїх чоловіків, щоб ті поприводили "дітей" до столу.

Для героя цього свята старого батька дочки вибрали найпочесніше місце біля столу, поряд із ним мала сісти їхня старенька мати. Енергійних хлопців усадили рядочком на протилежному щодо дідуся й бабусі кінці столу. Але й на стільцях вони через надмір біологічної енергії не сиділи спокійно ані хвилинка — крутилися, дригали ногами, навіть, ухопивши в руки ложки, намагалися лускати кожен свого сусіду ложкою по лобі. Малий Павлусь також аж підгуцикував на своєму дитячому високому стільці.

А що, між іншим, у цій замотаніні ніхто не догадався вимкнути у спальні телевізора, він далі ревів, як звірюка, то старий Петро, під тим приводом, що йому треба помити перед обідом руки (як біолог, що боявся мікробів, він це — миття перед їжею рук — і в нормальних умовах робив), заскочив мимохідь до спальні і потайки вимкнув телевізора. Тільки після цього він сів на своє святкове місце.

Через те, що сонце уже заховалося за будинок і в тій частині мешкання, де стояв стіл, стало темнуватю, та й для більшої урочистости, над столом засвітили висну яскраву лампу.

Зяті поналивали в келихи вина (а матері дітям, навіть Надійці — молока), щоб його випити за здоров'я дорогого дідуся Петра. При цьому красномовна бабуся Надія мала виголосити відповідну промову. Та тільки-но гості попідводилися на ноги з келихами в руках, а бабуся Надія хотіла почати свою промову, як Ромуальд-Ромко блискавично-швидко стрибнув із свого стільця та цок! — вимкнув світло над столом.

— Ну, хлопчику! — простогнала з докором його мати. — Що бо ти робиш?

Ромуальдів-Ромків батько мовчки підвівся і знов засвітив світло.

— Мої дорогі діти! — почала старенька мати. — Я хотіла...

А в цю мить Ромуальд-Ромко знову стриб до вимикача — і знову затемнив стіл та урочисті вирази на обличчях у гостей і господарів.

Після цього його батько мусив ужити фізичної сили і вже притиснув свого енергійного синка-одинака до стільця (бо сидів поряд), давши так змогу теці виголосити те, що вона хотіла сказати про своє співжиття з ювілятом. Але Ромкова мати не всиділа на своєму місці, а теж кинулася до "ув'язненого" одинака, боячися, щоб його незграбний батько не дуже його тиснув і не переломив, Боже борони, йому рук аобоцо.

Тільки тепер решта гостей, тобто молодша дочка та її чоловік, могли урочисто випити за здоров'я дорогого ювіляра — батька, тестя й дідуся. Випив і сам ювіляр, а також його вірна супутниця життя старенька Надія.

Нарешті, всі почали їсти, навіть невгомний Ромуальд-Ромко. Обід тривав довго, бо дочки понапікали та понаварювали страв та іншого їства багатенько, і всього треба було покуштувати. З подій, що сталися на протязі цього їдіння можна відзначити тільки одну: малий Павлусь упустив з рук свою склянку з молоком, те моло-

БІЛЬШІСТЬ КУРСІВ САМОУДОСКОНАЛЕННЯ Є ЗАКОННИМИ, АЛЕ . . .

**Ви мусите знати, що провінція
Онтаріо робить, щоб допомогти
вам розпізнати деякі курси,
які не є законними.**

Курси самоудосконалення тепер є дуже популярні. Такі курси і їхні методи можуть мати позитивний вплив на ваше громадське життя і успіх, але вони також можуть обманути і використати вас.

Курси самоудосконалення, які тривають довший час і дорого коштують, мусять мати контракт, який вам треба підписати.

Ідеально, контракт є для вашої охорони, де мова про те, скільки вам треба заплатити за навчання і що саме будуть вас учити.

Тому перед тим, як підписати контракт, уважайте, щоб ваші інтереси були забезпечені.

Бійтеся продавців мрій!

Ваше Ministry of Consumer and Commercial Relations видало, зрозумілою мовою, інформаційний бюлетень, в якому ви знайдете:

- інформації про деякі нечесні підступи;
- пояснення як розпізнати такі фальшування;
- подаються ваші права в рамках "The Business Practices Act and The Consumer Protection Act";
- подаються деталі, які мусять бути в усіх контрактах які ви підписуєте;
- даються поради, як обходитися із заплатою за курси самоудосконалення та за кореспонденційні пропозиції.

Коли бажаєте одержати **БЕЗПЛАТНИЙ** бюлетень під наголовком "Beware the Dream Merchant Who Promises a New You",

то пишiть до:

**Consumer Information Centre
Ministry of Consumer and Commercial
Relations**

**555 Yonge Street
Toronto, Ontario M7A 2N6**

**Frank Drea,
Minister of Consumer and
Commercial Relations
William Davis, Premier**

Province of Ontario

ко залило черевки його матері, якій до того ж іще довелося встати від столу, щоб позбирати скалки розбитої склянки.

Герой свята старий Петро сидів далеко від цієї події, і вона не скаламутила його спокою, який створило в його тілі випите вино. Він тільки лупав очима, навіть не намагаючись зрозуміти, що на протилежному кінці столу скоїлося.

Після обіду старший зять попросив у тестя дозволу подрімати в його кабінеті, бо наступної ночі він мав іти на нічну роботу, а молодший сказав, що піде пройтися і подивитися на село. Спокійна й чемна онучка Надійка підійшла до

дідуся, що все ще сидів на своєму місці, і попросила його дозволу (тихенько, щоб хлопці не почувли) піти до телевізора. Старий дідусь махнув невиразно на знак згоди рукою і та наздбик, озираючись на хлопців, пішла до спальні. де вже неголосно заграв телевізор. Мати й дочки також лишилися біля столу і почали обговорювати якісь там події в родині знайомих, — хто одружився і з ким, яке в когось здоров'я тощо. Старий і далі сидів на своєму місці, вважаючи такий стан свого організму за найкращий у даних умовах.

Тільки хлопці якийсь час, здавалося, не знали, що робити. Олесь і Пазлусь питально позирали

на "отамана", сподіваючись, що той щось придумає.

І він незабаром придумав: у кузьмірки-хованки грати! Хлоп'ята посхоплювалися з місць, прикинули на пальцях, котрому з них трьох "жмуритись", заплющивши очі, а кому ховатись. Перша роля припала самому "отаманові". Він побіг у кухню й гукнув:

— Ну, вже ховайтесь!

На цю команду Олесь спритно стрибнув і побіг у дідусів кабінет, де спав його дядько, але не розбудив того, а тихенько (бо треба ж було ховатись!) заліз під дідусів письмовий стіл. Незорієнтований малюк Павлусь кинувся був і собі туди ж таки, але розумніший брат наказав йому сховатися в спальню, і той побіг туди, тільки трохи стривоживши сестру Надійку: вона зразу зрозуміла, що Павлусь прибіг не до телевізора, — Павлусь заліз під ліжко.

Початок цієї гри зразу нервово напружив дідуса Петра: було ж ясно, що почалася знову біганина, на яку не може не відгукнутися сварлива сусідка знизу.

І справді: через якусь там хвилину з кухні вискочив Ромуальд-Ромко, а в руках у нього був його, дідусів Петрів, електричний ліхтарик, що його він узяв із шухляди кухонного столика. Цим засвіченим ліхтариком, снопиком світла він кинувся освітлювати вже притемнені куточки мешкання, шукаючи братів. Передусім він скерував цей снопик під той стіл, біля якого сидів сам дідусь та бабуся з дочками. Дідусь Петро аж підвівся був на ноги, але не встиг не тільки вихопити ліхтарика з рук енергійного онука, а й будь-що сказати. А три жінки мирно собі розмовляли, можливо, навіть раді були, що діти не завдають їм — бавляться. Хотів був старий стривожений чоловік сказати своїй старшій дочці, щоб та відібрала в свого одинака його ліхтарик (тож, мовляв, не іграшка для дітей), але побоювся її образити, бо знав, як вона любила свого одинака.

А тим часом Ромуальд-Ромко вистрибом кинувся до вітальні, освітлюючи кутки й закутки. Не знайшовши там нікого, він дременув у дідусів кабінет — і витяг там з-під столу Олеся, розбудивши одночасно криком свого батька. Ще легше він знайшов за допомогою ліхтарика не дуже хитрого Павлуса: хоч той сховав голову під ліжко, але ноги його були поза ліжком. А як усі три, вистрибуючи з надміру біологічної енергії, прибігли з галасом до столу, знизу, з першого поверху загупала швабра, люто, багаторазово загупала. Мученик-дідусь підскочив на ноги, не знаючи, як бути, тільки дивився на ту чи на ту з своїх дочок, благаючи поглядом угамувати своїх синів.

Але дочки тільки перервали свою з матір'ю балачку, прислухаючись до того підземного гуркоту.

— Це вона знов гупає, — сказала стара господиня, зрозумівши стривоженість свого старого: йому ж доведеться мати ще й розмову з тією сусідкою.

— А чого це вона? — обізвалася старша дочка, — Що наші діти бавляться?

— Е, хай собі казяться, — спокійно відгукнулася молодша дочка. — Як у неї гості, то тато й мама вислухують ще й не такий галас...

Із дідусевого кабінету вийшов розбуджений старший зять і сказав, що, мабуть, треба вже їхати, бо він же вночі працює. А як незабаром прийшов і молодший зять, то гості, справді, вирішили вже рушати додому. У цьому рішенні завважило ще й те, що пізніше буде великий рух на шляхах, а їхати далеченько.

Але це не означало, що всі вони, як ті птахи, знялися й полетіли. Ні! А бідний герой дня старий дідусь, знаючи процедуру від'їздів добрих дочок та таких же онучків, навіть свідомо не зідхнув з полегшенням, покищо стримався. Передусім перешкодила негайному відльоту гостей його старенька дружина й розпорядниця свята Надія.

— А каву пити? — стривожено скрикнула вона. — Треба ж на дорогу...

— "І де в неї сили беруться? — роздратовано подумав Петро Наливайко. — Така стара та суха, а ще не втомилась!" Звичайно, вголос він нічого такого не міг сказати: це було б нечемно, та й гості приїхали ради нього. А його ж уже просто тягло впасти на канапу, заплющити очі і ні про що не думати, — така велика втома обтяжила його немічне старе тіло.

Жінки заметушилися — і кава незабаром була на столі. Кава й пундики. Усі знов посідали до столу. Навіть хлопців с'як-так укоськали, і вони знов опинилися на своїх стільцях, а їхня біологічна енергія знову примусила їх задригати ногами. Тільки спокійної Надійки не змогли відірвати від телевізора: вона навіть від кави та солодощів відмовилася, щоб не переривати фільму. А той фільм тепер голосніше, як напочатку, пиляв по дідусевих нервах. Та й найменший Павлусь не дуже зацікавився пундиком, бо непомітно зсунувся із свого стільця і почав лазити під столом, хапаючи братів та й старих за ноги.

Проте через деякий час дочки вирішили одягатися. А що насамперед треба було їм подолати в цьому процесі одягання біологічну рухливість їхніх синів, які укмітивши цей замір своїх матерів, кинулися геть від них, стали ховатись по кутках, під столом, а Павлусь заліз навіть під ліжко, і його довелося звідти за ноги витягати.

Та це вже був неминучий кінцевий акт, бо зяті рішуче пішли вже з хати, щоб розігріти мотори в автах, і знадвору незабаром почулося гудіння їх.

Нарешті, хлопці були повдягані й змушені попрощатися з дідусем та бабусею, а потім повиסקакували з хати та стали там спускатися на поруччях, галасуючи з усією своєю невичерпною енергією. Сусіди (а було таких три мешкання) спочатку щільно позачиняли були двері, а потім почали демонстративно відчиняти їх і виглядати, щоб налякати цих пустунів. Лайлива сусідка пробувала на них навіть щось там кричати, але без успіху.

На деякий час затримала від'їзд спокійна й вихована Надійка, яка мусила додивитися свій фільм. Дочки з матір'ю поставали на порозі й

відновили перервану кавою балачку. Старий Петро хоч і встав із-за столу, але нервово крутився по вітальні, не сідав на канапу чи в свій фотель, бо боявся, щоб жінки й собі не посідали та за балачкою не забули про від'їзд.

Тільки тоді, як чемна й вихована онучка Надійка скінчила свій фільм і сама прийшла поцілувала на прощання дідуся й бабусю, гості безповоротно пішли з хати. Разом з матерями й бурхливий хлоп'ячий потік остаточно скотився зі сходів униз, і хлоп'ячі голоси залунали вже на вулиці, як їхні власники ще забігали навколо авт...

Старі батьки вийшли на веранду і згори дивилися, як гості потроху почали уможуватися в свої авта. Для цього матерям довелося ловити своїх хлопців, а як, нарешті, хлопці й Надійка (вона, як чемна й вихована, сама всіла до авта перша) опинилися в автах, сталася вже таки зовсім остання невеличка затримка. Молодша дочка згадала, що забула в хаті свою торбинку, і своєю повільною ходою надійшла ще до половини сходів, куди їй винесла тую торбинку стара мати. Поки вона повернулася до свого авта та вмостилася на сидінні, авто старшої сестри рушило й незабаром зникло за рогом вулиці. Через хвилину після цього рушило й це друге авто.

Старенька мати, Надія Наливайчиха, помахала на прощання рукою, навіть щось гукнула. А головний герой свята вісімдесятирічний Петро Наливайко не мав сили вже й рукою махнути. Та їхніх помахів уже не могли й з останнього авта побачити, бо надворі вже звечоріло...

ЧАСТИНА ТРЕТЯ:

ВІДПОВІДЬ НА ПОСТАВЛЕНЕ В ЗАГОЛОВКУ ПИТАННЯ

Коли й авто молодшої сестри зникло за рогом, старенькі батьки мовчки переглянулися між собою. А потім старий Петро таки не втерпів і висловив у голос те, що його при дочках не міг висловити:

— І де в тебе, Надіє, ті сили беруться? Отака маленька, сухенька, а таке витримала!

Але й стара мати уже так із снаги вибилася, що не спромоглася на ці слова свого старого якось відгукнутися. А як вони повернулися до хати, то посідали мовчки на канапу і так відпочивали. Ув обох ще лунали в вухах голоси онуків та гупотнява їхніх молодих, повних біологічної енергії ніг. Було таке враження, що над їхніми старими головами пролетіла буря, яка тривала так довго. Та й їхні очі бачили на підлозі сліди якогось погрому — розкидані папери, шматки пундиків, недогризені яблука тощо.

Старому Петрові аж язик свербів сказати Надії вдруге те, що його він казав, коли та готувалася до прийняття гостей, — що, мовляв, прибирати в хаті треба не перед приїздом гостей, а після їхнього від'їзду. Хотів таке сказати, але не сказав. Це ж усе роблено ради нього, ради його вісімдесятиріччя!

Цього дня вони так і не спромоглися відновити звичний лад у своїй хаті. Тільки Надія с'як-так підмела підлогу в вітальні. На щастя, добрі дочки не лишили їй гори немитого посуду. А коли вже полягали в ліжка, то стара Надія не змогла знайти своїх окулярів, що їх вона вживала тільки для читання, бо мала звичку читати щось перед сном. Довелося почекати згодом до такого часу, коли дочки з родинами могли вже бути вдома, а тоді зателефонувати й запитати, чи не взяв котрийсь із хлопців, пустуючи. Виявилось, що так: Ромуальд-Ромко, наслідуючи під час забави бабусю, надівав їх собі на носа, а потім поклав у кишеню і з ними поїхав додому.

Це завдало клопоту старшому зятеві-мученикові: він мусів наступного дня, після уночішньої роботи тієї окуляри привезти. Привіз він і улюблений дідусів складаний ніжик, що ним він застругував олівці. Ножика витрусили звечора в онука Олеся і передали через цього зятя. Але тепер зять уже не сидів: привіз, віддав і поїхав додому спати.

А як він від'їхав, Петро сказав своїй жінці:

— Чи вони цього пустуна хоч якось покарали? Але тепер уже бабуся мала силу й обурено відгукнулася:

— А за віщо карати? Це ж дитина! А згідно з твоєю біологією, діти, як і левенята в "дикому царстві", маючи багато енергії, мусять бавитись.

І старий Петро не здобувся на якесь заперечення, а тільки промовив:

— Алеж цю біологічну енергію можуть витримувати нерви лише їхніх безпосередніх батьків. Пам'ятаєш, як нам подобалася ця енергія в наших дочок, як вони були маленькі?

А потім, трохи помовчавши, він додав:

— От чому нам тепер, старенька, краще жити окремо від онуків. Може це сумно усвідомлювати, але це... також біологічний закон — вичерпання в наших тілах нервової енергії.

**БАТЬКИ, ЧИ ВИ ВЖЕ ЗАПИСАЛИ СВОЇХ ДІТЕЙ
ДО "РІДНОЇ ШКОЛИ"?
ЯКЩО НІ, ВПИШІТЬ ЇХ НЕГАЙНО!**

ВИЙШЛА З ДРУКУ КНИЖКА

Василя Чапленка

"МОВНА ПОЛІТИКА БІЛЬШОВИКІВ,
СПРОБА ІСТОРИЧНОЇ АНАЛІЗИ",

Нью-Йорк, 1976 р.

Ціна одного примірника 3 дол. 50 центів.

Замовляти:

MRS. ANNA KRAWCZUK,

26 William St., Maplewood, N. J., U. S. A.
07040.

33 американські сенатори в обороні Л. Лук'яненка

Вашінгтон (УІС "Смолоскип"). 33 американські сенатори виступили на захист Левка Лук'яненка, члена київської Української Гельсінкської Групи, який був засуджений 21-го липня 1978 року в містечку Городня на 10 років ув'язнення і 5 років заслання.

Виступ цей у формі листа-протесту до ген. секретаря КПУ В. Щербицького заініціювали сен. Б. Дол (зі штату Кензас) і сен. Г. Шміт (зі штату Нью Мехіко).

Сен. Б. Дол був кандидатом на віцепрезидента США від республіканської партії в минулих президентських виборах. Сен. Г. Шміт — це американський астронавт-герой, який був останньою людиною, яка на космічному кораблі "Чаленджер" причалила на місяць 7-го грудня 1972 р. Повернувшись з місяця, Г. Шміт включився в американське політичне життя і згодом був вибраний до Сенату США.

В листі до В. Щербицького, американські сенатори просять звільнити Левка Лук'яненка, керуючись гуманітарними мотивами і дозволити йому виїхати з СРСР. Лист свій американські сенатори переслали першому секретареві Комуністичної Партії України В. Щербицькому в Києві, а копії — голові місії УРСР до ООН В. Мартиненкові і по-

слові СРСР у Вашингтоні Добринінові.

Нижче подаємо повний текст листа американських сенаторів:

"Пан Вслодимир Щербицький
Перший Секретар КПУ
Комуністична Партія України
Київ, Українська РСР, СРСР

Шановний Пане Щербицький,

Ми, як члени Сенату Сполучених Штатів (Америки) звертаємося до Вас у справі Левка Лук'яненка. Він є членом (Української) Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод, з осідком у Києві, і перебуває тепер під судом в невеличкому містечку Городня, обвинувачений в антирадянській агітації і пропаганді.

В 1975 році (Генеральний) Секретар Брежнев підписав Гельсінкські Угоди і тим зобов'язав СРСР здійснювати їх постанови. Лук'яненко і його колеги тільки відгукнулися на ініціативу радянського уряду. Ми можемо лише схвалити діяльність громадян, які виявляють готовність допомоги своєму урядові здійснювати підписані ним міжнародні угоди. Досі Україна порівняльно ізольована від міжнародного життя, незважаючи на великі досягнення її громадян у спортивній, куль-

турній й економічній ділянках. Активно змагаючи до здійснення постанов Гельсінкських Угод у межах своїх кордонів, Україна також повинна виходити на міжнародну політичну арену. Збільшена українська участь в таких подіях, як Гельсінкські Угоди, напевно була б важливим вкладом у справу світового миру і міжнародної співдружності. Тому діяльність таких людей, як Левко Лук'яненко, здається нам діяльністю, яку слід винагороджувати, а не карати за неї.

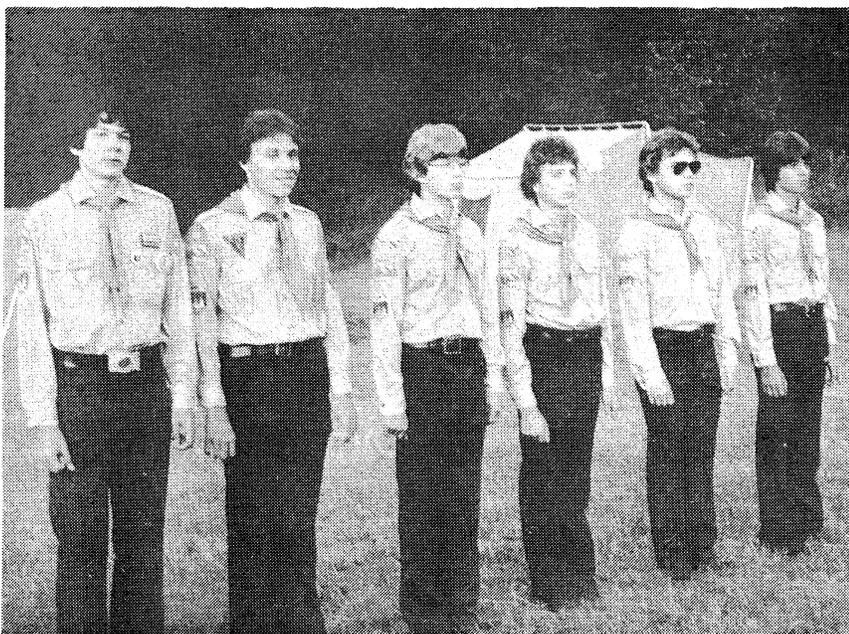
Ми свідомі того, що Ви уважаєте це внутрішньою справою Української Республіки. Однак, є гуманітарні міркування, на які ми хотіли б, щоб Ви звернули увагу.

Лук'яненко вже в минулому зазнав багато страждань і тепер його здоров'я є в поганому стані. Крім того, він вніс прохання в справі виїзної візи. Його звільнення в даний момент мало б позитивний вплив на відносини між Сполученими Штатами (Америци) і Радянським Союзом. Ми звертаємося до Вас з проханням позитивно відгукнутись на наш заклик у справі Левка Лук'яненка.

Батьки!

Матері!

Чи Ви вписали своїх дітей до ОДУМ-у?

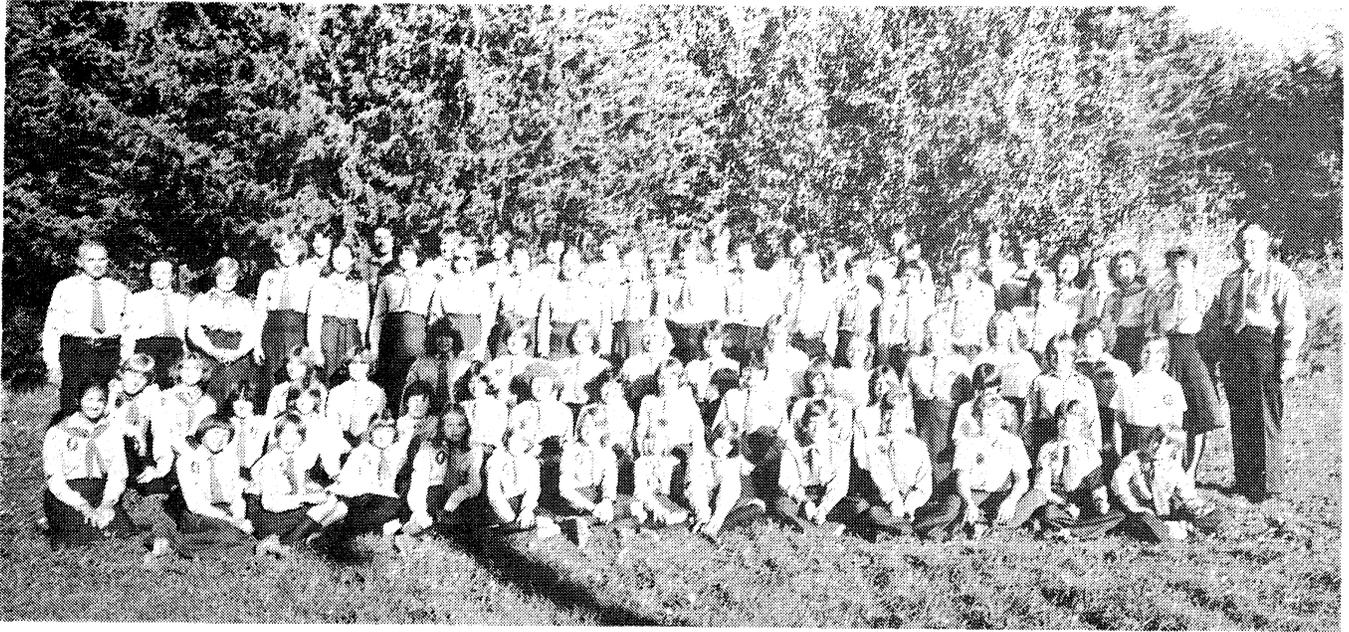

Гурток "Степові орли"
на 12-ім таборі виховників

Зліва направо: Тарас Ліщина, Тарас Коновал, Михайло Люта-ревич, Віктор Гуща, Анатолій Лисик, і Богдан Лисий.

Оселя Україна, 24-го червня, 1978.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

Загальна знімка учасників табору ОДУМ-у в Міннесоті, 1978 рік.

Футбольна дружина ОДУМ-у "Динамо" виграє чемпіонат в Міннесоті

Філія ОДУМ-у в Міннесоті вже віддавна проводить різноманітну діяльність в вихованні та згуртуванні української молоді. Капеля бандуристів, виступи на національних святах, лещатарський клуб, круглорічна праця гуртків Юного ОДУМ-у при парафії св. Михаїла в Міннеаполісі та при парафії св. Володимира й Ольги в Сейнт Полі, семінар українознавства, переповнені молоддю та особливо популярні щорічні літні табори та багато інших форм активності — все це свідчить про життєздатність філії та енергію її провідників у Міннесоті.

Ще минулого року було створено футбольну дружину, яка відразу почала підготовлятися до зустрічей з іншими дружинами. В цьому році, дякуючи спонсорству філії Товариства ОДУМівських Приятелів (ТОП), дружина здобула уніформи та весь додатковий споряд, вибрала собі

назву "ДИНАМО" і стала членом Міннесотської Джуніор Соккер Ліги. На цей час в дружині вже було 24 членів. На тренера було запрошено п. Святослава Мірзу, який має відповідну професійну освіту та кваліфікації вчителя спорту. Асистентами п. Мірзи стали п. Леонід Рябокінь і п. Анатолій Лютаревич.

Завдяки наполегливій праці п. Мірзи, дружина скоро вже була готова до змагань в рамках Джуніор Ліги. Під час дуже гарячого сезону, "Динамо" досягло успіхів і, нарешті, здобуло собі право на фінальні змагання за чемпіонат в 3-ій дивізії Міннесотської Футбольної Ліги.

До змагань за чемпіонат стали вісім дружин. У той час більшість гравців "Динамо" перебували на таборі ОДУМ-у і були відпущені з табору, щоби взяти участь у фінальних змаганнях. Перша гра з американською дружиною відбулася в суботу 5-го

серпня і закінчилася перемогою "Динамо" з рахунком 3:0. Це дало можливість одумівській дружині вийти на наступний щабель фінальних змагань. Наступна гра відбулася в неділю 6-го серпня. Ця гра була дуже завзята, противник був сильний. В останню хвилину гри, динамівці забили переможного гола і закінчили з вислідом 3:2. Нарешті остання гра за чемпіонат була великою демонстрацією фізичної сили та уміння динамівців до невгаваючого тиску, доброї координації та прагнення до перемоги нашої дружини. Було мило дивитися, як за порівняно короткий час під добрим керівництвом своїх тренерів члени команди досягли таких гарних результатів. Чемпіонат було здобуто з рахунком 7:0. Змаганнями за першенство керував п. Леонід Рябокінь, асистент головного тренера.

Дружина грала в складі: Богдан Лисий — капітан, Михайло Лютаревич і Павло Гайовий — заступники капітана, Віктор Гуща, Михайло Боднарчук, Джон Гав, Марко Сидоренко, Тарас Коновал, Андрій Пундяк, Андрій

Команда і виховники табору ОДУМ-у в Мінесоті, 1978 рік.
 Стоять зліва направо: Марія Гайова, СВП — координатор праці виховників, Іван Бугаснюк, СВД — комендант, Віктор Гуца — виховник, Андрій Шевченко, СВУ — виховник, бунчужний, Олена Багнівська — бунчужна, Еля Вовк — редактор таборової газети, Микола Фурсик — виховник, Богдан Лисий — виховник, Михайло Лютаревич — виховник, Дарія Лиса, СВП — дорадник команди, Сидять зліва направо: Наталка Лиса, Наталка Коновал, Лариса Яськевич, Віра Павленко, Оріся Завертайло — виховники.

Рябокін, Петро Глоба, Данило Молочик, Джон Седляк, Давид Лавсон, Джим Гальстром — воторар.

Після солодкої перемоги, одумівці - динамівці цілою дружиною повернулися назад до табору, де їхні друзі — все населення табору в числі понад 100, що через телебачення переживали з ними радісні хвилини перемог — влаштували їм щирі товариську зустріч та святкування перемоги.

А. Л.

КАРАВАН У ВІНДЗОРІ

Я належу до одумівського ансамблю бандуристів ім. Ів. Котляревського в Ст. Кетеринс. На 17-го червня 1978 р. ми були запрошені на караван у Віндзорі.

Віндзор є велике місто. Ми спочатку приїхали до української аудиторії при православній церкві, де за пів години ми мали наш перший концерт. У залі вже були танцюристи і співаки.

Внизу аудиторії є чудовий

український музей, в якому є манекени, вбрані в різні українські строї — полтавські, київські, гуцульські та харківські. В окремій кімнаті там є експонати української кераміки. Вази і горшки були із київськими, полтавськими, трипільськими, гуцульськими, харківськими і чернігівськими узорами.

Після скінчення нашого другого концерту, я пішла на базар.

На базарі продавались писанки, книжки, ляльки, сорочки та інші українські речі.

У кухні було багато смачних страв — вареники, голубці, кашу-ста та інша смачна їжа, від якої легко набирають вагу.

У неділю ми знову грали на концерті. Всі дуже полюбили нашу програму. Я навіть не хотіла їхати додому, бо мала там такий гарний час і всі нас так добре приймали.

Я сподіваюся, що на другий рік ми будемо мати знову можливість поїхати на такий гарний караван.

Валя СИТНИК

Петро і Христина Бойко

У ІХНЮ РІЧНИЦЮ

Ніби ще недавно, коли ми так весело і радісно вітали наших одумівок на їхньому весіллі, бажаючи їм щастя, здоров'я витривалості і щоб вони, Петро Бойко та Христя Білей-Бойко, і далі були членами нашої одумівської родини, бо вони ще малими дітьми стали "одумівцями", пізніше юними одумівцями, а сьогодні вже одруженими одумівцями.

Петро відбув двотижневий перший одумівський виховний табір на оселі ОДУМ-у "Київ". Він був членом струнної оркестри та струнного ансамблю ОДУМ-у в філії Чикаго.

Христя Білей-Бойко співала в одумівському хорі та працювала з доростаючим поповненням юних одумівців. Петро та Христя після закінчення середньої школи, вчилися в Іллінойському університеті, після скінчення якого зразу й одружилися.

Петро та Христя скінчили школу Українознавства в відзначеннях та нагородами.

Після весілля вони жили і працювали в Чикаго, де Христя була учителькою школи Українознавства, а Петро — менеджером у "Крайслер" ділера. Мешкали вони тимчасово у своїх батьків, активних членів ТОП-у. Батько Петра, Олексій Бойко, був членом корпорації "Свобода", яка утримувала будинок ОДУМ-у в Чикаго, а мати, Розалія Бойко, є активною членкинею жіночого ТОП-у і багато років членом Управи жіночого ТОП-у та своєю працею помагає в розбудові та скріпленні нашої філії. Вона також була членом струнної оркестри та є членом хору ансамблю бандуристів.

Батьки Христі так само були завжди нашими щирими прихильниками і старались допомогти чим змогли, як для корпорації, так і для ТОП-у та ОДУМ-у в Чикаго.

Але надії і бажання не завжди здійснюються, а тому і нашої одумівської родини надії розвіялися, коли Петро та Христя вирішили залишити своїх друзів, знайомих та всю нашу одумівську родину в Чикаго, підшукавши собі працю там, де ясне сонце, синє небо і тепло — приємна майбутність — у Фінікс (Арізона).

В день своєї річниці одруження вони скликали своїх друзів, друзок і друзів, щоб у дружній атмосфері відзначити свою річницю та попрощатися з ними перед своїм від'їздом до золотої Арізони.

Бажаємо Вам, дорогі друзі, одумівці, щасливо та вигідно влаштуватися на новому місці і не забувати, що Вашим одумівським обов'язком і далі не забувати одумівської родини, а в сонячній Арізоні організувати філію ОДУМ-у та запросити нас на зустріч з Вашими одумівцями.

Щастя Вам, Боже!

П. К.

ВЕСІЛЛЯ ВАСИЛЯ ТА ЯРИНИ

15-го липня 1978 р. в церкві св. Юрія в Грімсбі, Онт., отець П. Гліцький завершив вінчання Василя Тутки та Ярини Озимчак

Василь і Ярина Тутки

при гарному співі хору православної церкви під управою п. С. Пейчева.

Василь Тутка і Ярина Озимчак обоє мешканці Торонта — діти свідомих українських батьків.

Василь, син Івана і Тетяни Тутка, а Ярина — донька Андрія і Валентини Озимчак з Вайнленд, Онт. Виховання молоді дістали в рідній хаті та українській школі. Обоє вільно володіють українською мовою.

Вечором в українській парафіяльній залі св. Марії при вулиці Маунтейн в Грімсбі відбувся весільний бенкет при участі 300 гостей.

Старшою дружкою була Люда Хом'як, старшим дружбою — брат молодого, Михайло.

Весільним старостою й керівником весільної гостини був п. І. Жаботинський.

От. П. Гліцький розпочав гостину молитвою і благословенням поживи, після чого на честь молодого подружжя присутні проспівали "Многая літа".

Після вечері, під звуки популярної оркестри "Ясени" із Кіченер, гості, а особливо наша молоддь, весело забавлялися до півночі.

Молодій парі, Василеві та Ярині Туткам, бажаємо щастя, здоров'я та багато успіхів у житті. А їхнім батькам радості й потіхи.

Гість

50-РІЧЧЯ ПОДРУЖЖЯ НАДІЇ І ЄФИМА ОМЕЛЬЧЕНКІВ

В суботу 3-го червня 1978 року було відзначення нашого 50-річного подружнього життя. Не бажали ми відзначити цей ювілей свій, гучно та пишно десь у великому народньому домі, як часто подібні okazji відбуваються, до і нам не раз приходилось побувати.

Ущасливлені, з Долі Божої, своїм чесним життям у доброму здоров'ї півстоліття в законному подружжі, відзначили ми цей золотий ювілей свій у власному домі, в колі найближчої своєї родини, з запрошенням декількох родин — вибраних приятелів. Родина: старша дочка Зеновія з мужем Віктором із Вотерло, молодша дочка О. Варвара, внучка Леся з мужем Володимиром із Торонто, внучка Галя з мужем Іваном і сином (нашим правнуком) Іваном із Кіченер. Відтак — гості поза родиною: подружжя Петро і Анна Коробайло, Степан і Павлина Захарчинські, Олекся і Анна Мельничук, о. прот. Микола Критюк — настоятель Української Православної Церкви св. Юрія в Ст. Кетеринс та найближчі сусіди — подружжя Генри і Євгенія Осташевичі.

Започатковано було гостину відправленням молебня подяки, якого довершив о. прот. М. Критюк при милозвучному співі диригента православного церковного хору в Ст. Кетеринс п. О. Мельничука.

Гостина відбувалась гарно, урочисто, яку присутні звеличували співом "многоліття" та врученням цінних дарунків ювілятам.

З приводу цієї важливої для нас події, висловлюємо щиро-сердечну подяку всім вищезгаданим учасникам нашого родинного свята, та з цієї нагоди посилаємо даток у сумі 25 доларів на підсилення видавництва журналу Української Демократичної Молоді — "Молода Україна".

Подружжя Єфим і Надія

Омельченко

**Ч и т а й т е ! Передплачуйте!
П о ш и р ю й т е !
"М О Л О Д У У К Р А І Н У"**

ПАМ'ЯТІ КЛАВДІ МЕТОДІВНИ МІЩЕНКО

В суботу 22-го липня 1978 року перестало битися щире серце зразкової дружини, матері, бабусі, незамінного нашого родинного друга й землячки Клавдії Методіївни Міщенко (ур. Кириченко).

Народилася св. п. Клавдія Методіївна 18-го лютого 1921 року в селі Цареградівка на Харківщині, в заможній селянській родині. Ще малою дівчиною зазнала тяжкого життя та поневірянь. Залишивши рідну Цареградівку, родина втілає до індустріальних районів України й тим зсмігається від висилки.

На Донбасі покійна знайомиться з молоденьким студентом Олексієм Ільковичем Міщенко, за якого й виходить заміж.

Вибухає війна, і знову нові труднощі, знову втеча, але цього разу вже не на південь, а в чужі сторони — на захід.

Закінчення війни застало родину Міщенко в німецькій провінції Баварії. Ніяк не могли вони привикнути до "дарованого УНР-Рою хліба", й одним з перших транспортів Олексій Іл. виїжджає на працю в бельгійські копальні. За декілька місяців приїжджає до нього й св. п. Клавдія з донечкою та батьками.

Поселившись в бельгійській провінції Лімбург, у копальняному селищі Говтгален, ціла родина береться до організації Української Православної Громади та будови церкви.

Будучи любителькою співу, покійна безперервно співає в церковному хорі. Не легко було на

Св. п. Клавдія Міщенко

одну заробітну платню утримати 5 осіб. Але покійна вміла деякий гріш заощадити й ніколи не відмовила ні на церкву, ні на національні цілі. Ніколи в неї не було відмови навіть, коли це був і останній гріш. Такою вона залишалася й до останніх днів свого життя між нами.

В 1951 році родина переїжджає до Канади й разом з батьками поселяється в Квебецькому місті Ляшін. І тут беруть активну участь у закінченні будови церкви св. Юрія як фізично, так і матеріально. Допомагають матеріально в будові церкви Св. Покрови в Монреалі. Покійна була шанована всіма, з ким би вона хоч раз зустрічалася.

На панахидах 23-24 липня го-

хоронне заведення було переповнене. А на похороні 25 липня, не зважаючи на буденний день, була переповнена й церква св. Юрія. Це прийшли попроситися з нею останній раз земляки, знайомі, приятелі та друзі. Прийшли, щоб сказати "прости нам, бо тобі нема чого прощати. Ти, крім добра, ніколи нікому нічого не зробила".

Похоронено покійну на цвинтарі Української Православної Громади св. Юрія в м. Ляшін, так як вона й бажала "в ногах своєї матері..."

Під час поминального обіду в коротких, але щирих і теплих словах згадували покійну: о. Гр. Планіда від громади св. Юрія, о. Митр. Е. Чижів — родинний приятель ще з Німеччини та Бельгії, проф. А. Степовий від громади Св. Покрови.

Господарем поминального обіду був приятель ще з німецьких таборів, кум та земляк покійної п. М. Гайдук. Згадавши доброту та щирість покійної, він попросив присутніх скластися, скільки хто може, на українську пресу. Було зібрано 270.00 доларів, з яких на журнал ОДУМ-у "Молода Україна" надіслано 100.00 дол.

Покійна осиротила свого безмежно відданого мужа Олексія, сина Віктора з дружиною Галиною (ур. Звірховська) в Торонто, дочку Надію Миколку з мужем Антоном та внуків Михайла й Віру.

Нехай буде вічною пам'ять про зразкову дружину, матір, бабусю й нашу дорогу родинну подругу Клавдію, а Канадська земля нехай буде їй легкою.

Ол. Ромас

Колись за давніх часів, в аристократичних дам були, так звані "наперсниця". Звідки це слово? Воно — слов'янського походження (перса—груди), а зміст його в тому, що певна особа, на цих довірених персах, могла висказати й виплакати свій біль, свої найінтимніші почуття, знаючи, що це не матиме широкого розголосу, лишиться між двома особами.

І ось ця стародавню манеру обрала собі наша знана письменниця Леся Лисак-Тивонюк, у

СИМФОНІЯ РАДОСТИ Й БОЛЮ

Леся Лисак-Тивонюк. "Стежка до дому", 307 стор. Друковано в м. Торонто, 1978 рік

своїй книжці "Стежка до дому".

Стиль цієї розповіді сутоінтимний, і такий невимушений, щирий, що вдумливий читач здивується: як можна в звичайну розповідь вкласти оцю силу переживань, оцю просто наміцальну чужу історію, що тісно

переплітається з твоєю власною... Тільки дозрілий талант на це здібний! Ось одна з численних, близьких усім, рефлексій:

"Як добре бути дитиною. Як добре вірити маминим словам. Як добре вірити, що високо в небі є хтось, що все знає і все може бачити. Як добре вірити, що за добре діло завжди нагороджують, а за зле карають. І як добре вірити, що малі провини прощаються, бо навіть, якщо Реня часами була нечемна, то все одно святий Миколай їй виба-

чить і принесе дарунки. Як добре вірити в радість.

Ниткою, що намотується на давнє веретено, пливають спогади. Вони є в кожного, але не кожному дано надати їм такої гармонії, викликати резонанс, схвилювати, розчулити. Де та Галичина, а де велика Україна! І однак, стирається межа між двома, політично поділеними теренами, не існує поняття "ми" і "вони", дві роз'єднані вітки зливаються в одне гроно, і виступає в усій своїй силі **неподільність** нації.

Взагалі, отой суто-український кольорит просякає всю книгу, він, так би мовити, неперекладний, його може відчутти й оцінити тільки людина, що народилася під українським небом.

Де ще ви знайдете такий, властивий тільки для нашого краю, опис осіннього передсвяткового дня?

"Стоїть нерухомий осінній день. З-над коминів в'ються смужки диму. Дим лахне празничними стравами. Ціле село пахне празником. А може воно пахне тим темнозеленим зіллям — вербою?"

Тут авторка наче перекликається з відомим Шевченковим:

Нема другої України,
Немає другого Дніпра.

Та не в самому Дніпрі справа. Є багато українських річок: Дніпро, Дністер, Десна, Случ і Збруч, а всі вони творять підложжя українського ландшафту, вони наші, знайомі й рідні нам, біля яких ми народились, виростили, мужніли, і навіки увібрали в свою пам'ять.

Мала Реня, втілена у дорослу авторку, каже:

"Серенади під інститутськими вікнами належали до традиції. Та тільки нам не вільно було тоді перекликатися з хлопцями. Це було б порушенням доброго тону. Гребало було стояти коло вікон спокійно і достойно. Та яка дівчина тобі встоїть спокійно, коли їй співають під вікном серенаду! Ми ж мусіли добре пережитися через віконну раму, щоб кинути хлопцям квіти".

Пізнаєте себе, українські дівчата і хлопці, в цьому "образку"? Чи й ви не співали, або гам не співали колись надхненних серенад? Вчинки молоді повторюються віками, і тільки в старших роках над ними можна поблаж-

ливо, без осуду посміхнутися.

Раптом уривається звичний, улюблений кольорит життя, насупулася з півкочі чорна жмара з новими порядками.

"Прийшло перше осіннє свято — Покрови Пречистої Богородиці. Вже раніше дістала наказ із РайВНО, що ніяких релігійних свят у школі немає. Кажу дітям: Завтра празник Богородиці, але навчання в школі відбудеться. І ані слова більше. Прийшли ми з Миколою вранці до школи, а там ані однієї дитини! Сіли при вікні, дивилися. А тут дзвони зазвонили, люди починають йти до церкви. І всі наші школярики йдуть з батьками до церкви. Так мені стало тоді радісно, що й не опишеш. Тільки за нас самих було болісно, бо нам не вільно було йти до церкви. Ми ж мусіли бути "на роботі".

Тут авторка описує перший час приходу до Галичини "визволительки", советської влади. Тоді ще влада гралася в демократію, щоб не дуже налякати людей. Бач, "школярики йшли", а приїжджі комсомольці мовчали, не кидалися шуліками на дітей, не вихоплювали їх з того релігійного походу, як було на пригніченій великій Україні. Влада тільки починала "вбиватись у колодочки", а трохи пізніше вона локже себе, так би мовити, "в усій своїй красі", тобто, в безмежному злочинному свавіллі, їй властивому.

Далі, послідовно йде опис "вростання" нової влади в галицький побут. Люди починають боятися одне одного, бож є "активісти", близькі до советського керівництва, і є такі, що не можуть погодитися з небувалими досі порядками. Особливо страшне обвинувачення "буржуазний націоналізм", яке можуть пришити кожному, а після цього за ним губиться слід, наче й не було його в селі.

Разом із "робітничо-селянським" режимом, прийшла в село і господарська розруха. Не стало в крамницях речей широкого вжитку — одягу, взуття, школа залишилась без палива, з самим мокрим торфом, забракло навіть паперу й олівців для учнів. Великий тягар упав на сільське вчительство, бож треба було дбати не тільки про навчання, а й про те, щоб подолати оті, так звані "труднощі".

Крім усього, колишній чекіст, а тепер Зав. РайВНО Ястребов, за традицією хамів - начальників, пам'ятав собі беззахисні жертви — молодих учительок, і поводитися з ними, як із рабнями. Ось його розмова з учителькою Ренею:

"Дурочка, покинь свої буржуазні манери! Я знаю, що ти ними просіяла, та пора про них забути. Ти мені сподобалася, от що! Полюбиш мене — буде тобі добре. Забудемо і про твій буржуазний націоналізм, і про релігійні забобони. Пам'ятай, що ми застукали тебе сьогодні на гарячому. Ти пробувала зірвати навчання в школі".

Рятуючись від нахаби, бідна вчителька просиділа ніч у холодній клясі, а на ранок люди, що йшли на Великодню службу Божу, зауваживши повіз Ястребова, який виїздив із шкільного дворища, шепотіли:

"Диви, ночував у нашої вчительки. Таке молоде, а вже не має сорому. Та хоч би під Великдень Бога побоялась".

"І щойно тоді з Рениних наболілих очей скочуються дві слюзинки. О, катюга, знав, коли йому показатися людям. Знав, як знеславити дівочу честь".

Зрештою настає тривожний час. Реня "на списку", себто її мають вивезти на північ за "буржуазний націоналізм". І тут блиснув Рені промінчик віри в людину в особі советського лейтенанта-українця, який радив їй утікати:

І Реня втекла. Вона каже, звертаючись до свого краю:

"Я ж тебе не покидаю назавжди. Буду ходити вірлівськими і кудинівськими дорогами, дивитись, як ростуть пшениці, слухати, як співають жайворонки. У суботній вечір мені задзвонять дзвони, сповіщаючи, що завтра — Божий день. Тоді я тричі перехрещуюся, як робили мої бабуні, і всміхнуся радісно".

"Стежка до дому" залишається невмирущою у мріях людини.

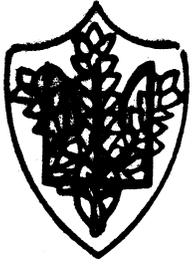
А. ГАЛАН

**

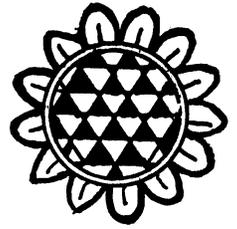
— Ти знаєш, чому телевізія ніколи не зможе замінити газету?

— Ні, а чому?

— Попробуй заснути, накривши обличчя телевізором...

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

РІДНА МОВА

Мово рідна!

Колискова

Материнська ніжна мово,
Мово сили й простоти, —
Гей, яка ж прекрасна Ти!

Перше слово — крик любови,
Сміх і радість немовляти —
Неповторне слово "Мати" —
Про життя найперше слово...

Друге слово — гімн величний,
Грім звитяг і клекіт орлій, —
Звук "Вітчизни" неповторний
І простий, і предковичний...

Ну, а третє слово — "Мила" —
Буря крові, пісня рвійна

І така, як пах любистку,
І така, як мрійка мрійна...

Перейшов усі світи я —
Є прекрасних мов багато,
Але першою, як Мати,
Серед мов одна лиш ти є.

Ти велична і проста,
Ти стара і вічно нова,
Ти могутня, рідна мово!
Мова — пісня колискова,
Мова —
матері уста.

Хабаровськ, 1937

Іван Багрянний
(1907 1963)

ПРО ДЕРЕВА

Хвалився могутній дуб:

— Я найкращий у всьому лісі. Гілля в мене міцне та широке. Листя рясне, що й дощу не пропустить. А стовбур який здоровенний! Двоє людей його руками не охоплять. Мене люди шанують найбільше.

— Неправда твоя, дубе, — каже сосна. — Я найкраща в лісі. Твоє листя восени осипається. А я завжди зелена — і зимою, і літом. Мене люди шанують найбільше.

— Ні-ні-ні! — шелестить зелена береза. — Дивіться, яка я струнка та білокора. Хто побачить — всякий скаже: — Гляньте, яка гарна березка!

— Не хваліться, не сваріться, — шумить їм вітер. — Усіх вас шанують. Усі ви гарні: і дуб, і сосна, і береза.

ЛІСОВІ ДЕРЕВА: ялина, сосна, дуб, береза, осокір, берест, осика.

Учасники 16-го табору ім. М. Грушевського!
Які ще дерева ви знаєте?

ЛИСТОК

Наче в нашому саду
літа й не бувало.
Я під вишнями іду,
листя геть опало.

Голі вишні і бузок
в тихому підтинні.
Он лише один листок
Звис на павутинні.

Зачепився нашвидку
за гіллячку нижню.
Видно, боляче листку
покидати вишню.

Я візьму його мерщій,
занесу до хати,
Він у читанці моїй
буде зимувати.

Василь Швець

ЗАКІНЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО РОКУ

В місяці червні ц.р. в школі ім. Т. Шевченка при православної громаді св. Володимира в Торонто відбулося закінчення шкільного року і роздача свідоцтв. З юних одумівців, учнів цієї школи, які отримали похвальні грамоти, були наступні: Гандза Григорій і Педенко Юра (1-а кл.), Ємець Оленка (2-га кл.), Юхименко Віктор і Харченко Борис (4-та кл.), Родак Оксана, Корець Оля і Вакуловська Ліда (5-та кл.). Також успішно закінчили 6-ту кл. і перейшли на курси українознавства з похвальними грамотами — Ліщина Світлана, Юхименко Ліда і Тимошенко Володя, а з оцінкою "дуже добре" — Юхименко Таня, Лебединська Наталка, Лебединський Михайло, Нагорна Леся, Магденко Ірина і Яців Ріма.

ФЕСТИВАЛЬ ЖИВОГО СЛОВА

До участі у фестивалі живого слова (17-го червня ц.р.) зголосилося 16 українських шкіл Онтарію. У клясі деклямації парами перше місце здобули учні 4-ої кл. школи ім. Т. Шевченка — Віктор Юхименко і Борис Харченко за вірш "Батьківська порада". Директор школи — добр. М. Фотій. Учителька 4-ої кл. — п. Л. Лебединська.

Поздоровляємо з успіхом!

ВІДПОВІДІ НА "МИНУЛЕ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА" в ч. 271 "М. У.":

1. Запорізьку Січ було засновано в першій половині XVI ст.

2. Козацькі човни називались чайками. Турки закривали вихід козакам у море ланцюгами, протягнутими від одного берега до другого. Козаки не боялись цієї перешкоди. Підпливали вночі близько ланцюгів, вони пускали попереду себе кілька зрізаних дерев. Почувши гуркіт від ударів дерев об ланцюги, турки думали, що на ланцюги наскочили козацькі чайки, і здіймали стрілянину з гармат по річці. Коли наставало затишшя, козаки спокійно, тихцем пропливали в море, не натрапляючи на перешкоди.

3. З ім'ям Івана Сірка (рік народження невідомий, помер в 1860 р.).

4. Новорічна рада була особливо урочистою, бо на ній обирали козацьку старшину.

5. "Запорізьким характерником" прозивали Д. І. Яворницького (1855-1940 р.), який більшість своїх праць присвятив запорізькому козацтву.

ПРО МЕНЕ

Я дівчинка маленька
А звать мене Оленка.
Я маю років сім,
"Добрий день" кажу всім!
Я маю гарну маму,
І тато гарний теж,
І в нас ще є бабуся,
Що любить нас без меж.
У мене є сестричка
І також два брати.
Я про себе сказала,
Тепер, скажіть хто ви?

Оленка Ємець
Рій "Соловейки", Торонто

ТАБОРЯНИ ГОВОРЯТЬ

Тарас Василенко — я є дуже гарний хлопець
Борис Харченко — подобалися гутірки,
виховник і команда
Миша Симаговський — люблю спорт та Івана,
Юрка і Віру
Маруся Бідна — добре, що мусимо говорити
по-українському
Леся Метулинська — люблю одягати
одумівський однострій
Галя Петруша — виховниці гарні, але цілий час
їдять.

Таборові вісті 1978 р.

ПРОЧИТАЙТЕ

Прочитайте прислів'я з цих слів:

1. Хто, той, їсть, робить, не, не.
2. Праця, лінь, годує, чоловіка, а, марнує.
3. Людей, розум, а, май, питай, свій.

Відповіді шукайте на сторінках журналу.

ВІДПОВІДІ НА ПИТАННЯ В Ч. 271:

Що означають ці вислови?

1. Іду на ви.

Цими словами, за літописним оповіданням, князь Святослав оголошував війну своїм ворогам, не принижуючися до несподіваного нападу і не бажаючи користуватися його перевагами.

2. Ламати списи.

Цей вислів означає боротися, змагатися (в киданні списів), сперечатися.

КНИЖКА, ПРИСВЯЧЕНА ГРИГОРІЄВИ КИТАСТОМУ

Для увічнення творчої праці віртуоза-бандуриста і композитора Григорія Китастого, в скорому часі вийде збірник заходами і фінансуванням недавно створеної Центральним Комітетом УР-ДП фундації імени Івана Багряного. Збірник Гр. Китастого вийде під фірмою музичної секції Української Вільної Академії Наук під редактуванням професора Сиракюзького університету проф. Якова Гурського.

Збірник містить автобіографію Григорія Китастого, статті сучасників, громадський аспект його життя, пресові відгуки про капелю бандуристів, з працею якої тісно пов'язане його життя, наукові статті з музикознавства, рецензія на твір "Битва під Конотопом" до тексту Петра Карпенка-Криничі. Окреме місце займають присвяти Китастому та понад сто сторінок нотних текстів Григорія Китастого до слів багатьох українських поетів еміграції та України. Будуть подані також неопубліковані музичні твори Гр. Китастого, переважно ноти для ансамблів бандуристів. Як відомо, завдяки Григорієві Китастому та капелі бандуристів, яку він очолює багато років, створено на всіх континентах землі ансамблі та капелі бандуристів, переважно молоді. Він був надхненником і пропагатором бандури між молоддю. Завдяки йому ОДУМ має групи бандуристів

у Чикаго, Міннеаполісі, Філадельфії, Детройті, Елсгард - Гошені, Торонто, Ст. Кетеринс, Клівленді, Сомерсет та інших містах.

Збірник матиме понад 300 сторінок та міститиме багато фотографій з різних ансамблів.

Збірник можна передплатити по зниженій ціні ще перед його виходом з друку ще цього року. В м'якій оправі — 10 доларів, у твердій — 15 доларів. Передплату надсилайте чеком на адресу фундації Івана Багряного:

**Bahriany Foundation, Inc.
420 Woodhaven Place
Philadelphia, Pa., 19116, USA**

КОНФЕРЕНЦІЯ СУСК В ОТТАВІ

Відразу після конференції соціологів, що відбулася в Оттаві 16-го і 17-го вересня ц.р., Союз Українського Студентства Канади мав спеціальні наради, щоб продискутувати успіхи конференції та розробити плани праці на майбутнє. Конференція соціологів була організована Канадським Інститутом Українських Студій, щоб розглянути демографічні дані про українців у Канаді. Наради були організовані Крайовою Управою СУСК при Оттавському університеті. Прибули студенти з Торонта, Монреалю та околиць, навіть декілька студентів із Судбурі, Вінніпегу, Саскатуну та Едмонтону. Разом слухали або брали участь у нарадах приблизно сорок студентів і двадцять зацікавлених гро-

мадян. Репортаж про це був поміщений в англомовній газеті.

Два головні панелі були на теми: "СУСК та літні проекти в минулому" і "Майбутня діяльність громади". В першому брали участь Дмитро Якута — теперішній президент СУСК і колишні президенти Оленка Білаш та Марійка Гурко. В другому панелі брали участь Давид Лупул — теперішній заступник президента СУСК-у та Андрій Макух — президент СУСК-у в минулім році. Провідною думкою була та, що наші установи мають більш професійно виконувати їхню працю.

Також в Оттаві, Крайова Управа СУСК-у мала нагоду відбутися засідання. Президент СУСК-у Дмитро Якута подав інформації про його поїздку по університетах на сході Канади. Тепер є студентські клуби у Віндзорі, Лондоні, Гамільтоні, Ватерлу, Гвельфі, Ст. Кетеринс, Торонто (2), Кінгстоні, Оттаві й щойно відновлений клуб, після чотирирічної перерви у Монреалі. Є можливість створити клуб у Судбурі. Управа вирішила мати фінансову збіркову кампанію, що триватиме до кінця листопада у зв'язку з 25-річним ювілеєм СУСК-у. Вирішили вислати трьох делегатів на третій конгрес СК-ВУ в Нью-Йорк, якщо СУСК буде у змозі оплатити їхню подорож. Управа також уповноважила клуб при Йоркському університеті організувати наступну Конференцію СУСК, що відбудеться в Торонті 17-19 листопада ц.р.

Відповіді на питання із стор. 8

- 1) Микола Руденко, 2) Літературознавець,
- 3) Григорій Костюк, 4) Микола Костомаров,
- 5) Павло Тичина, 6) Нікопольський басейн,
- 7) на Поліссі, 8) Шебелинку, 9) Миколаїв і
- 10) Прут.

● Життя — то вічна весна, то полум'яна осінь, і солодке чекання, і казковий шепіт вночі — шепіт матусі, шепіт подруги, сміхотливий шепіт товариша гри.

● Радість треба не лише відчувати, а й творити.

● Коли людина гарна, добра, то вона всюди добра, мудра — у в'язниці, у холоді, в голоді, на краю смерті.

БАТЬКИ!

МАТЕРІ!

Чи Ви вписали своїх дітей до ОДУМ-у?

Олесь Бердник

(Фантастична повість "Ілюзіоніст")

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1.

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить за пляни різні щадничі **7-8½ %**
- Дає малі і великі, особисті і моргеджові позички, в міру можливостей
- Має життєву асекурацію на заощадження до \$ 2.000 на позички до \$10.000 після вимог КЮМІС
- Має чеки особисті даром і для подорожуючих
- Приймає оплати за газ, електрику, телефон і воду даром
- Дає різні фінансові поради
- Дає паспорттові гарантії
- Дає добру, точну, чесну і вчасну обслугову
- Дає добрі кредитові звіти
- 27 років на службі Рідного Народу
- Вступайте в члени і щадить ще ніж Вам треба позички, малої чи великої
- Позичайте на догідні сплати і низькі відсотки.

SO-USE CREDIT UNION LTD.

406 Bathurst St.

Toronto, Ont. M5T 2S6

Tel.: 363-3994

BRANCH OFFICE:

2258 Bloor St. West

Toronto, Ont. M6S 1N9

Tel. 763-5575

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

З 25-ліття подружжя п-ва Маргарети і Василя Овчаренків, Лондон, Онт. \$88.00	
Нев'янучий вінок на могилу св. п. Надії Харченко, дорогої матері О. Харченка складають Віктор і Галина Педенки	25.00
Нев'янучий вінок на могилу св. п. Надії Харченко складають Леонід і Раїса Ліщини	15.00
Важний О., Торонто, Онт. Дончук Лариса, Філадельфія, Пен., США,	10.00
Д-р Шаєнко Петро, Сторс, Конн., США	10.00
Гурський Петро, Челтенгам, Пен., США	7.50
Лисик Олена, Ошава, Онт.	5.00
Мигаль Борис, Оттава, Онт.	5.00
Ганін Марія, Філадельфія, Пен., США	5.00
Уліско Г., Ніягара Фалс, Онт., Канада	2.50
Мельничук А., Ст. Кетеринс, Онт., Канада	2.50
Володченко Петро, Лондон, Онт., Канада	2.00
Каплистий Макар, Філадельфія, Пен. США	1.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Педенко Віктор, Торнгіл, Онт., Канада 2

Жертводавцям і прихильникам "М. У." щира подяка!

Ред. і Адм. "М. У."

ROCHESTER FURNITURE

CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів: віталень, спальень, їдальень, холодильники, пральні машини, електричні і газові печі, телевізори, радіо.

423 COLLEGE STREET

Toronto, Ontario

Tel.: 364-1434

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street West

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набути книжки, українські часописи та журнали, пластинки, друкарські машинки, різьбу та кераміку, полотна, нитки і вишивки.

Маємо великий вибір дарунків на різні okazji.

Просимо ласкаво нас відвідати!

ГУМОР

Хлопець до дівчини:

— Скажи, моя люба, чи пішла б ти заміж за найбільшого дурня, аби лиш він був багатий і мав авто?

— О, ... не знаю, що й сказати... Твоя пропозиція така несподівана.

Одна жінка якось виграла 10 тисяч доларів та боялася признатися чоловікові, щоб він часом не дістав розрив серця. Вона порадилася з лікарем, а той і каже:

— Пришліть його до мене, я його підготую.

Чоловік прийшов, а лікар, говорячи з ним про се, про те й каже:

— А що б ви робили, коли б виграла 10 тисяч доларів?

А чоловік на це: — Та що ж? Найперше дав би вам з 5 тисяч.

Лікар, як учув таке, дістав розрив серця.

Мама привела сінка влаштувати до нової школи. Директор до мами:

— Всі класи заповнені... Але якось влаштуємо.

Хлопчик до мами:

— Ходить додому. Чого ж домагатися, коли пан директор каже, що всі класи заповнено.

Ворсна, слідкуючи за джетовим літаком, до своєї подруги:

— І як може та потвора так швидко летіти?

А та їй на це:

— І ти б полетіла, ще й як, коли б тобі хтось підпалив хвіст.

Ціна 75 центів
в США і Канаді

If not delivered please return to:
MOLODA UKRAINA
Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ **ALASKA Fuel Ltd.**

83 SIX POINT ROAD
TORONTO, ONT.
M8Z 2X3

24-годинна скоро і солідна
обслуга!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вден і вночі

Тел.: 231-2281
231-2282

Обслуга гарантована!

Е. ДУМИН

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
чоловічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів

як також різних фасонів
і кольорів
СОРОЧКИ.

550 QUEEN STREET WEST

Toronto, Ontario

Tel.: 364-4726

Увага!

КУПУЙТЕ ЗБІРКУ ПОЕЗІЙ
МИХАЙЛА СИТНИКА

ЦВІТ ПАПОРОТІ

Крім поезій, до збірки входять: стаття про
творчість поета М. Вірного і бібліографія тво-
рів поета, складена інж. І. Лучковим.

Ціна книжки у твердій обкладинці \$6.50, у зви-
чайній — \$5.00.

Замовлення з належною сумою слати на адресу:

Mr. H. KALMAN
376 Green Lane
Ewing, N. J. 08638, USA

Увага!

ALEX ELECTRIC LTD, ALEX SCHIDOWKA

Industrial — Commercial — Residential

London, Ontario

Tel: 439 - 6747

ДО УВАГИ БАНДУРИСТІВ

Якщо ви потребуєте чехол на бандуру,
можете замовити його у нас.

Висилайте розмір бандури і 25 дол. завдатку.
Повна ціна чохла 40 дол. За два тижні ви ді-
станете його.

Маю також тверду протекцію для струн.

Замовлення прислати на адресу:

Mr. W. MURHA
17179 Woodbine
Detroit, Mich. 48219, USA
Tel. 1-313-533-7197